

“ชั้นคิดว่ามันอาจจะไม่ค่อยเป็นแบบที่แก็คคิดก็ได้...” : การศึกษากลวิธี
ทางภาษาที่ใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนาภาษาไทย
ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย¹

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวินน์

ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

sittitam209@hotmail.com

DOI : 10.14456/tujournal.2016.9

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนาภาษาไทย โดยไม่ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีหลักเรื่องความสุภาพ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) เป็นกรอบการวิเคราะห์ แต่จะมุ่งพิจารณาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องตามแนวทางที่วจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เสนอไว้

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยมาจากการสนทนาที่เกิดขึ้นจริงประเภทบทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็น จำนวน 11 บทสนทนา ความยาว 545 นาที โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลบทสนทนาจากการบันทึกแถบวีดิทัศน์

ส่วนการจำแนกกลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้ง ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับมุมมองเจ้าของภาษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในขณะที่ใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้ง

ผลการวิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งจำนวน 32 วิธี จัดเป็นกลวิธีหลักทั้งสิ้น 4 กลวิธี เรียงลำดับความถี่การปรากฏจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1. กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง (คิดเป็นร้อยละ 66.80) 2. กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้ำหนักให้เชื่อหรือคล้อยตาม (คิดเป็นร้อยละ 24.20) 3. กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา (คิดเป็นร้อยละ 6.40) และ 4. กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน (คิดเป็นร้อยละ 2.50)

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การแสดงความคิดเห็นแย้งในประจําการสนทนาในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพร พานโพธิ์ทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจและแก้ไขบทความวิจัยฉบับนี้

การที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาในการแสดงความเห็นแย้งสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีลักษณะถ้อยที่ถ้อยอาศัยและประนีประนอม อีกทั้งไม่ชอบความขัดแย้งและการเผชิญหน้า รวมไปถึงยังให้ความสำคัญกับความเกรงใจและความถ่อมตนต่อคู่สนทนา

การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาเช่นนี้สามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมเรื่องการมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) ความเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (affiliative society) และความเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (person orientation)

[วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 35 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2559]

คำสำคัญ: การแสดงความเห็นแย้ง, กลวิธีทางภาษา, วจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย, การสนทนาภาษาไทย, ภาษากับวัฒนธรรม

“tʃʌn kid wɑ: mʌn ɑ:dʒ dʒʌ aɪm kɔɪ pen

beəb ti: geə kid kɔ: daɪ ...” :

An Emancipatory Pragmatics study of linguistic devices used for disagreement in Thai conversation

Sittitam Ongwuttivat

Department of Thai, Faculty of arts

Chulalongkorn University

sittitam209@hotmail.com

DOI : 10.14456/tujournal.2016.9

Abstract

The purpose of this study was to examine the linguistic devices used for disagreement by Thai speakers in Thai conversation. Rather than using the politeness framework established in Brown and Levinson's politeness theory (Brown and Levinson, 1978, 1987) to analyze these linguistic devices, they were considered from the perspective of native' speakers, and socio-cultural factors according to Emancipatory Pragmatics.

The researcher collected the conversation data of this study by recording videos. The data were 11 actual argumentative conversations, and the total time of all the conversations was 545 minutes.

The classification linguistic devices used for disagreement. The researcher focused on the perspective of native' speakers by interviewing native' speakers about factors which native' speakers concerned while using disagreement expression.

It was found that Thai speakers adopted 32 linguistic devices for disagreement. These linguistic devices were categorized into four groups, which are presented with the accompanying percentages of frequency of linguistic devices, in descending order: 1. Mitigative linguistic devices (66.80%), 2. persuasive linguistic devices (24.20%), 3. Strong linguistic devices (6.40%), and 4. sarcastic linguistic devices (2.50%).

According to the findings, most Thai speakers adopted the mitigating linguistic devices rather than bold-on-record linguistic devices, reflected that Thai people place

high value upon the concept of interdependency, compromise, conflict avoidance, the Thai concept of Kren-jai ‘awareness of social standing, consideration for other’ and modesty.

The use of mitigating linguistic devices rather than bold-on-record linguistic devices was explained with socio-cultural factors: interdependent view of self, collectivism, affiliative society, and person orientation.

[Thammasat Journal, Volume 35 No.1, 2016]

Keywords: disagreement, linguistic device, Emancipatory Pragmatics, Thai conversation, language and culture

บทนำ

ในบรรดาการปฏิสัมพันธ์หลากหลายประเภท การแสดงความเห็นแย้งนับเป็นการปฏิสัมพันธ์ลักษณะหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจากการแสดงความเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมปกติวิสัยของมนุษย์ กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนล้วนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และความต้องการ ดังนั้นเมื่อมนุษย์ซึ่งมีความแตกต่างกันต้องมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ความขัดแย้งก็ย่อมที่จะเกิดขึ้นได้ อยู่ตลอดเวลา (Schiffirin, 1984; Liddicoat, 2007; Rancer, 2010)

แม้ว่าการแสดงความเห็นแย้งจะเป็นพฤติกรรมปกติวิสัยของมนุษย์และสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา แต่ในบางสังคมก็เห็นว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการกระทำที่สามารถทำลายความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในสังคม เช่น ในสังคมญี่ปุ่นเห็นว่าการกล่าวแย้งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่สามารถทำลายความกลมเกลียวของคนในสังคม อีกทั้งเป็นการไม่ให้เกิดหรือยอมรับคู่สนทนา ดังนั้นคนญี่ปุ่นจึงมักจะแสดงปฏิสัมพันธ์การกล่าวแย้งแบบอ้อมค้อมมากกว่าการกล่าวแบบตรงไปตรงมา (Wetzel, 1988; Jones, 1990; Takashi & Beebe, 1993) เช่นเดียวกับคนในหมู่เกาะโรตี (Rote Island) ซึ่งเป็นหมู่เกาะทางตะวันออกของประเทศอินโดนีเซียที่ชอบแสดงความเห็นแย้งแบบอ้อม ๆ เพราะเห็นว่าการกล่าวแย้งคู่สนทนาจะมีผลต่อระบบความสัมพันธ์แบบลำดับชั้น ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่คนในสังคมให้ความสำคัญ (Fox, 1974) หรือในสังคมของชาวแคนาดาที่พูดภาษาฝรั่งเศส (Canadian French) มักไม่ชอบแสดงการกล่าวแย้ง เพราะเชื่อว่าการกล่าวแย้งเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาเว้นแต่คู่สนทนาที่สนิทสนมกันเท่านั้น (Muntigl & Turnbull, 1998) อีกทั้งในงานวิจัยของ (Kuo, 1992; Zhu, 2014; Song, 1993; Kim, 2013) ที่ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งของคนจีนได้พบว่า จีนแผ่นดินใหญ่และเกาหลี ตามลำดับ พบว่าคนทั้ง 3 วัฒนธรรมมักเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีตรง

ขณะที่ในบางวัฒนธรรมเห็นว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นปฏิสัมพันธ์ในแง่บวกที่ช่วยก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในสังคม เช่น ในสังคมชาวฮิวของเมืองฟิลาเดลเฟียที่มักจะแสดงการโต้แย้งกับคู่สนทนาอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน และไม่ถือว่าการกล่าวแย้งเป็นการแสดงความตื้อรั้น หยาดคาย หรือชอบทะเลาะวิวาทดังที่คนในบางวัฒนธรรมมอง เพราะชาวฮิวถือว่าการกล่าวแย้งเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์ระหว่างคู่สนทนา (Schiffirin, 1984) สอดคล้องกับที่ (Katriel, 1986) ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งของคนอิสราเอลและพบว่าคนในวัฒนธรรมดังกล่าวชอบกล่าวแย้งแบบตรงไปตรงมามากกว่ากล่าวแย้งแบบอ้อมค้อม เนื่องจากเห็นว่าการกล่าวแย้งแบบตรงไปตรงมาเป็น การแสดงควมมีวาทีศิลปะและลีลาการใช้ภาษาของผู้พูด หรือในกรณีสังคมของชาวเวเนซุเอลา (Garcia, 1989; Edstorm, 2004) พบว่าเมื่อชาวเวเนซุเอลาไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา ชาวเวเนซุเอลามักจะเผชิญหน้าและแสดงการกล่าวแย้งอย่างตรงไปตรงมา มากกว่าการแย้งโดยอ้อม เช่นเดียวกับชาวสเปนที่มีลักษณะนิสัยเด่นชัดในเรื่องของความตรงไปตรงมา และเปิดเผย ทำให้ชาวสเปนชอบและสนุกกับการโต้แย้งกับคนอื่นในทุกสถานการณ์ (Flores-Ferrán & Lovejoy, 2014) นอกจากนี้ในวัฒนธรรมของคนกรีก คนเยอรมัน คนอังกฤษ และคนอเมริกัน

ยังมีทัศนคติเกี่ยวกับการกล่าวแย้งว่าเป็นการกระทำในทางบวกที่ช่วยแสดงความรู้ความสามารถของผู้พูด ดังนั้นคนกรีก คนเยอรมัน คนอังกฤษ และคนอเมริกันจึงมักจะแสดงการกล่าวแย้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นระหว่างกันมากกว่าทำให้คู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่งที่ถูกกล่าวแย้งรู้สึกอับอาย (Kakava, 1993, 2002; Kothoff, 1993; Krainer, 1988; Takashi & Beebe, 1993; Ress-Miller, 2000; Netz, 2014)

ในมุมมองของคนไทยถือว่าการแสดงความเห็นแย้งแบบตรงไปตรงมาเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง ดังจะสังเกตได้จากสำนวนไทยที่สอนให้หลีกเลี่ยงความขัดแย้งและเก็บความรู้สึกด้านลบโดยใช้วิธีการประนีประนอมหรือผ่อนปรนเข้าหากันเพื่อไม่ให้ความขัดแย้งดังกล่าวทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เช่น “น้ำขุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก” “ลดราวาคอก” “ผ่อนสั้น ผ่อนยาว” ฯลฯ อีกทั้งสำนวนบางสำนวนยังแสดงว่าหากต้องมีการแสดงความเห็นแย้ง ก็ให้แสดงความเห็นแย้งอย่างนุ่่นวล เช่น “บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น” ฯลฯ นอกจากนี้สำนวนไทยหลายสำนวนก็แสดงให้เห็นถึงความคิดของคนไทยว่าการกล่าวแย้งบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เช่น “เถียงคำไม่ตกปาก” ซึ่งแสดงความคิดเห็นในสังคมไทย เด็กไม่ควรกล่าวแย้งผู้ใหญ่ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในมุมมองของคนไทยจะเห็นว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง แต่ในความเป็นจริงแล้วการหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นแย้งของคนในสังคมอาจเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก (Bilmes, 1992) เพราะการแสดงความคิดเห็นแย้งเป็นพฤติกรรมปกติวิสัยของมนุษย์ และสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าเมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่คู่สนทนามีความคิดเห็นต่างกัน ผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการแสดงความเห็นแย้ง

แม้ว่าการศึกษาปฏิสัมพันธ์ประเภทต่าง ๆ ในภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์จะมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่มักอ้างถึงแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) ที่เสนอว่าเรามีปฏิสัมพันธ์โดยคำนึงถึง “หน้า” (face) ของคู่สนทนา และหวังให้คู่สนทนาคำนึงถึงหน้าของเราเช่นกัน อีกทั้งงานวิจัยหลายเรื่องยังอาศัยการประเมินความหนักเบาในการคุกคามหน้า (Face-threatening Act; FTA) โดยพิจารณาปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ อำนาจของผู้พูดและผู้ฟังในบริบท (Power) ระยะห่างหรือความสนิทสนมของคู่สนทนา (Distance) และระดับของสถานการณ์ (Ranking) เป็นแนวทางการวิเคราะห์ ขณะที่แนวคิดทางวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกในสังคมไทยที่นักมานุษยวิทยาและนักสังคมวิทยากล่าวถึงมักถูกละเลยไป (Hongladarom, 2009; ญัฐพร พานโพธิ์ทอง และศิริพร ภักดีผาสุข, 2552)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจึงเริ่มมีผู้ตั้งคำถามว่า ทฤษฎีวจนปฏิบัติศาสตร์ที่รู้จักกันแพร่หลายรวมทั้งแนวคิดเรื่องวจนกรรมและความสุภาพสามารถอธิบายการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีโครงสร้างและระบบวิธีคิดที่แตกต่างจากตะวันตกได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร พร้อมทั้งเสนอว่างานวิจัยด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ควรพิจารณาปัจจัยหรือแนวคิดในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ (Hanks, W. & Katagiri, Y., 2009; Hongladarom, 2009; ญัฐพร พานโพธิ์ทอง และศิริพร ภักดีผาสุข, 2552) ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการที่ศึกษาภาษาตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาญี่ปุ่นและจีนจึงได้มีการวิจัยเกี่ยวกับ

ความสุภาพในภาษาของตน และแสดงให้เห็นว่าแนวคิดที่บราวน์และเลวินสันเสนอไว้อาจไม่เพียงพอต่อการอธิบายการปฏิสัมพันธ์ในวัฒนธรรมตะวันออกได้ทั้งหมด² เช่น งานวิจัยของ (Ide, 1982) ที่ศึกษาวิถีความสุภาพในภาษาญี่ปุ่นและชี้ว่าความสุภาพในวัฒนธรรมญี่ปุ่นเป็นความสุภาพที่เรียกว่า Wakimae ซึ่งเป็นเรื่องของ “ที่/สถานะ” (sense of place) โดยผู้พูดภาษาญี่ปุ่นต้องใช้ภาษาให้เหมาะสมตามที่ถูกกำหนดโดยชนบทางสังคม ทั้งนี้ Ide ให้ความเห็นว่าความสุภาพที่เรียกว่า Wakimae เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดให้ใช้ตามชนบทางสังคม และเป็นสิ่งที่ผู้พูดไม่สามารถเลือกใช้เองได้ คล้ายกฎไวยากรณ์ในภาษาอังกฤษ ส่วน (Gu, 1990) ศึกษาความสุภาพในภาษาจีนและพบว่าความสุภาพในวัฒนธรรมจีนเกี่ยวข้องกับปัจจัยเรื่อง ‘limao’ และอธิบายว่าแนวคิดเรื่องหน้าในสังคมของคนจีนอาจมีใช้เรื่องความต้องการของแต่ละบุคคลตามแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) แต่เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับชนบหรือบรรทัดฐานของสังคม ฯลฯ

งานวิจัยในภาษาไทยจำนวนหนึ่งก็ชี้ให้เห็นว่าการนำปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมมาอธิบายวิธีการปฏิสัมพันธ์ของผู้พูดภาษาไทยอาจจะมีความเหมาะสมมากกว่าการใช้แนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) เช่น (Hongladarom, 2009) ศึกษาการใช้คำสรรพนามในภาษาไทยโดยการนำแนวคิดทางพุทธศาสนามาอธิบายผลการวิจัย นอกจากนี้ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และศิริพร ภักดีผาสุก, 2552) ยังนำแนวคิดเรื่อง “บุญคุณ” ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในวัฒนธรรมมาอธิบายการปฏิสัมพันธ์การตอบรับการขอบคุณของผู้พูดภาษาไทย เช่นเดียวกับ (ทรงธรรม อินทจักร, 2552, 2554) ที่ศึกษาความเกรงใจในภาษาไทยและอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวจากปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่ไม่ใช่แนวคิดเรื่อง “หน้า” และ “ความสุภาพ” ของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) หรือในงานวิจัยของ (Panpothong & Phakdeephassook, 2012) ที่ศึกษาการใช้คำว่า “ไม่เป็นไร” ในภาษาไทยกับแนวคิดไตรลักษณ์ในพุทธศาสนา เป็นต้น

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ศึกษากล่าวแย้งในภาษาไทยมักศึกษาตามแนวคิดเรื่อง “หน้า” และ “ความสุภาพ” ของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) เช่น (Deephungton, 1992) ศึกษาการใช้กลวิธีความสุภาพของคนไทยในการกล่าวปฏิเสธ และการแสดงความไม่เห็นด้วยตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสัน โดยมุ่งศึกษาว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีความสุภาพใดบ้างในการกล่าวปฏิเสธ และแสดงความไม่เห็นด้วย ซึ่งข้อมูลที่ศึกษานำมาจากการสังเกตการณ์ในชีวิตประจำวัน การประชุม รายการทอล์คโชว์ และบทสนทนาในละครทางโทรทัศน์ แต่ไม่ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกัน (อุมาภรณ์ สังขมาน, 2544) ก็ได้มุ่งศึกษากลวิธีความสุภาพแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏในวัจนกรรมการขอร้อง การปฏิเสธ และการแสดงความไม่เห็นด้วยว่ามีรูปแบบการใช้ภาษาอย่างไรตามความคิดเรื่อง “หน้า” ของบราวน์และเลวินสัน รวมไปถึง

² ต่อมาความคิดดังกล่าวนี้ได้พัฒนาเป็นแนวคิด “Emancipatory Pragmatics” หรือ “วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” (Hanks, W. & Katagiri, Y., 2009 อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 129-130)

การพิจารณาว่าปัจจัยเรื่องเพศของผู้พูดเป็นปัจจัยทางสังคมที่ทำให้ผู้พูดมีการเลือกใช้รูปแบบที่แตกต่างกันหรือไม่ (ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547) ศึกษาการกล่าวแย้งในภาษาไทยของผู้ที่มีสถานภาพต่างกันตามแนวคิดเรื่องกลวิธีความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน และศึกษาความสัมพันธ์ของการกล่าวแย้งของผู้ที่มีสถานภาพต่างกับสถานการณ์การมีและไม่มีบุคคลที่สาม ทั้งนี้ ปวีณาจำแนกการกล่าวแย้งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การกล่าวแย้งเมื่อคู่สนทนากล่าวผิด และการกล่าวแย้งเมื่อผู้พูดมีความเห็นต่างกับคู่สนทนา โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้จากคำตอบในแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างครูและนักเรียน เช่นเดียวกับ (สุภาสิณี โพธิวิทย์, 2548) ที่มุ่งศึกษาพฤติกรรมการแสดงความเห็นโต้แย้งของคนไทยตามแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน รวมไปถึงพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นโต้แย้งกับตัวแปรเรื่องเพศ อายุและระดับการศึกษาของคู่สนทนา โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและบทสนทนาในละครโทรทัศน์ นอกจากนี้ (โสภารัตน์ หนูกุ่ม, 2551) ยังได้ศึกษาพฤติกรรมการแสดงความเห็นโต้แย้งของผู้พูดภาษาไทยที่ใช้ในกระทู้ของเว็บไซต์พันทิปตามกรอบแนวคิดของบราวน์และเลวินสัน

แม้ว่าแนวคิดเรื่อง “หน้า” และ “ความสุภาพ” ของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับมุมมองในเชิงปัจเจกจะนำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์กลวิธีความสุภาพในการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยในงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมพบว่างานวิจัยของ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และศิริพร ภักดีผาสุข, 2557) ที่ศึกษาเรื่อง “ผู้พูดภาษาไทยปฏิสัมพันธ์อย่างไรในการสนทนาแบบเน้นภารกิจ: การศึกษาข้อมูล Mister o ตามแนว Emancipatory Pragmatics ซึ่งให้เห็นว่าการแสดงความเห็นแย้งเป็นการปฏิสัมพันธ์ประเภทหนึ่งในหลายการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในการสนทนาแบบเน้นภารกิจ และการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจำเป็นต้องอธิบายด้วยมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งเป็นมุมมองในเชิงสังคม และไม่สามารถอธิบายได้จากมุมมองในเชิงปัจเจกตามแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่ที่ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยมักเป็นการศึกษาวิธีความสุภาพในการแสดงความเห็นแย้งตามแนวคิดเรื่อง “หน้า” และ “ความสุภาพ” ของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) และยังไม่มีการศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยโดยมุ่งพิจารณาปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าว จากปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องตามแนวทางที่งานปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย³ (Emancipatory Pragmatics) เสนอไว้ ดังนั้นในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนาภาษาไทย โดยมุ่งพิจารณาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

³ ผู้วิจัยเรียกแนวคิด “Emancipatory Pragmatics” ว่า “วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” ตาม (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 124)

บทความวิจัยนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ส่วนแรกเป็นการนำเสนอแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ส่วนที่สองเป็นขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย ส่วนที่สามเป็นผลการวิจัยที่ได้ และส่วนสุดท้ายเป็นส่วนสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เป็นแนวคิดที่เกิดมาจากความร่วมมือของนักวิชาการหลากหลายแขนงสาขาทั้งนักภาษาศาสตร์ นักมานุษยวิทยา นักสังคมวิทยา ตลอดจนนักวิทยาศาสตร์ ปรัชญาที่มีความมุ่งมั่นและยึดอุดมการณ์เดียวกัน คือ การวิเคราะห์ภาษาโดยไม่ละเลยสามัญสำนึก (common sense) ของเจ้าของภาษาในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ

นอกจากนี้นักภาษาศาสตร์ในกลุ่มที่สนใจแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) ยังได้รับแรงบันดาลใจมาจากแนวคิดของนักมานุษยวิทยา เช่น โบแอส (Boas, 1966) ฯลฯ ที่แสดงให้เห็นว่าภาษากับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกและพยายามชักชวนให้นักภาษาศาสตร์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวิเคราะห์การสื่อสารตามวิถีปฏิบัติทางสังคม (sociocultural practice) ของแต่ละชุมชนภาษาจากมุมมองเจ้าของวัฒนธรรม โดยสังคมที่น่าจับตามองในการศึกษาดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ สังคมหรือชุมชนภาษาที่ไม่ได้อยู่ในซีกโลกตะวันตก รวมไปถึงสังคมชนเผ่าต่าง ๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แนวคิด “วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” (Emancipatory Pragmatics) เป็นแนวคิดที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการโจมตีหรือหักล้างแนวคิดทฤษฎีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของนักทฤษฎีตะวันตก (Established framework) ที่เคยใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์มาหลายทศวรรษ หากแต่แนวคิดดังกล่าว เป็นแนวคิดที่พยายามเสนอและตั้งคำถามว่า ทฤษฎีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย (Established framework) เช่น แนวคิดเรื่องวัจนกรรมและความสุภาพ ฯลฯ สามารถอธิบายการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีโครงสร้างและระบบวิธีคิดแตกต่างจากสังคมตะวันตก ซึ่งเป็นสังคมของเจ้าของทฤษฎีได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร พร้อมทั้งเสนอว่างานวิจัยทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ไม่ควรละเลยแนวคิดหรือปัจจัยทางวัฒนธรรมในสังคม (folk notion) ดังที่ (Hanks, W. & Katagiri, Y., 2009 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 155) กล่าวถึงแนวทางของการวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) ไว้ความว่า

นักวิชาการในกลุ่มวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยเห็นว่าสมมติฐาน หลักการ ทฤษฎี รวมถึงวิธีวิจัยส่วนใหญ่ในสาขาวัจนปฏิบัติศาสตร์ล้วนมาจากความคิดหรือมุมมองแบบตะวันตก อีกทั้งหลักการและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์และอ้างอิงอย่างกว้างขวางมักสรุปมาจากข้อมูลการใช้ภาษาหรือวิธีการปฏิสัมพันธ์ในบริบทสังคมวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งเน้นความเป็นปัจเจก (individualism) และความสมเหตุสมผล (rationality) ที่อาจต่างไปจากบริบทสังคมวัฒนธรรมตะวันออก

แม้ว่าวิจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จำนวนมากจะแสดงว่าแนวคิดทฤษฎีหลัก เช่น ทฤษฎีวัจนกรรม (Speech Act) หลักการความร่วมมือในการสนทนาและความหมายเป็นนัยการสนทนา (The Cooperative Principle and Conversational Implicature) และทฤษฎีความสุภาพ (Linguistic Politeness) สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในหลายภาษาได้อย่างเหมาะสม แต่ในขณะเดียวกันก็มีงานวิจัยอีกส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์อีกหลายกรณี โดยเฉพาะในภาษาตะวันออกไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีสากลเหล่านี้ เช่น งานวิจัยของ (Ide, 1982) หรือในงานวิจัยของ (Gu, 1990) เป็นต้น

นอกจากนี้ “วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” ยังมีเป้าหมายในการนำแนวคิดทางวัฒนธรรมในสังคมต่าง ๆ มาเป็นส่วนหนึ่งของอภิภาษา (metalanguage) เพื่อการพรรณนาภาษาอื่น ๆ อีกทั้งสนับสนุนให้ผู้ศึกษาภาษาต่าง ๆ โดยเฉพาะภาษาตะวันออกในสังคมวัฒนธรรมของตนมาพรรณนาข้อมูลที่ศึกษา และอาจทำงานวิจัยข้ามภาษาโดยไม่จำเป็นต้องนำแนวคิดทฤษฎีตะวันตกมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

จุดมุ่งหมายดังกล่าวอาจทำให้งานวิจัยแนวทางนี้ต้องประสบความท้าทายหรืออาจเรียกว่ามีข้อพิงระวังบางประการ ดังที่ (Hanks, W. & Katagiri, Y., 2009 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 128) อธิบายไว้ความว่า

การพรรณนาภาษาหรือวัฒนธรรมด้วยแนวคิดหรือคำศัพท์ทางวัฒนธรรมจากสังคมนั้น ๆ เองอาจทำให้เกิดการอธิบายมีลักษณะวนกลับไปสู่จุดเดิม (circularity) ดังนั้นอภิภาษาที่เราสร้างขึ้นเพื่อพรรณนาข้อมูลจึงไม่ควรเหมือนกับภาษาที่เป็นข้อมูล แต่ควรมีความเป็นนามธรรมและมีลักษณะเป็นตรรกะ นอกจากนี้การนำมุมมองของเจ้าของภาษามาอธิบายข้อมูลโดยไม่สังเคราะห์เสียก่อนอาจไม่เหมาะสมนัก เพราะบางครั้งมุมมองของเจ้าของภาษาที่อาจไม่ถูกต้อง ที่ผ่านมานักไวยากรณ์ได้ชี้ให้เห็นแล้วว่ามุมมองของเจ้าของภาษาเกี่ยวกับโครงสร้างภาษามีได้ถูกต้องเสมอไป ผู้พูดภาษาอาจไม่รู้หรือไม่สามารถอธิบายว่า “ระบบภาษา” ทำงานอย่างไรแม้จะใช้ภาษาสื่อสารได้ในฐานะเจ้าของภาษาก็ตาม

ปรากฏการณ์ทางภาษาที่นักวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยสนใจศึกษามีหลากหลายประเภท แต่คำถามสำคัญของงานวิจัยแนววัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) คือ เจ้าของภาษาใช้และเข้าใจภาษาอย่างไรในบริบทการสื่อสารนั้น ๆ และให้ความสำคัญกับการประกอบสร้างทางสังคมของบริบทและค่านิยมในสังคมที่มีผลต่อปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้น (Hanks, W. & Katagiri, Y., 2009 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555: 129-130) ยังได้กล่าวถึงมุมมองที่แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) มีต่อภาษาและการศึกษาภาษาดังนี้

- วิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยมุ่งศึกษารูปภาษา กิจกรรมการสื่อสาร กับสามัญสำนึกของคนในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ แม้ว่าทั้งสามข้างต้นจะเป็นสิ่งที่แยกออกจากกัน แต่ก็มี ส่วนที่มีผลต่อกันและกัน เช่น กิจกรรมทางภาษาของเราย่อมถูกกำหนดโดยไวยากรณ์ของภาษาและ สามัญสำนึกของเจ้าของภาษา

- ภาษาเป็นเพียงส่วนหนึ่งในการสื่อสาร การสื่อสารยังมีส่วนอื่น ๆ ได้แก่ ภาษา ท่าทาง ตำแหน่ง การจัดระยะห่างระหว่างคู่สนทนา ฉาก เครื่องมือ รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่ดำเนินไป พร้อมการพูด

- ลักษณะหลายอย่างของภาษาเป็นผลมาจากหน้าที่ในการสื่อสารของภาษาและ บริบทที่เราใช้ภาษา งานวิจัยแนววิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยจึงสนใจศึกษาเหตุผลเชิงสังคมที่มีผล ต่อปรากฏการณ์ทางภาษานั้น ๆ (the social motivation)

- วิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยเน้นศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้ร่วม ในการปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือ ผู้วิจัยต้องพิจารณา “ที่” หรือ “สถานะ” (place) ของผู้พูดที่สัมพันธ์กับ ผู้ร่วมในการปฏิสัมพันธ์อื่น ๆ มิใช่พิจารณาเพียงบทบาทของผู้พูดโดยไม่คำนึงถึงสถานะของผู้พูด ในบริบทการสื่อสารนั้น ๆ

- วิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยมีมุมมองว่า ที่ผ่านมาทฤษฎีหรือหลักการด้าน วิชาปฏิบัติศาสตร์จะเน้นเรื่องความเป็นสากลของทฤษฎี ทำให้แนวคิดมีความเป็นนามธรรมมาก หลักการมีลักษณะกว้างเพื่อให้ครอบคลุม จนทำให้มองไม่เห็นความต่างที่สำคัญของภาษาต่าง ๆ ดังนั้น งานวิจัยตามมุมมองวิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยจึงเน้นการพรรณนาด้วยภาษาที่เจาะจงมากขึ้น เพื่อให้เห็นความแตกต่างหลากหลายของภาษา กล่าวคือ การพรรณนาในงานวิชาปฏิบัติศาสตร์ แนวปลดปล่อยต้องมีลักษณะที่ครอบคลุมพอจะทำให้เปรียบเทียบภาษาต่าง ๆ ได้ ขณะเดียวกันก็ต้องมี ลักษณะที่เจาะจงพอที่จะทำให้เห็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญของแต่ละภาษา

- วิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยเห็นว่าปรากฏการณ์ทางวิชาปฏิบัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่ควรอธิบายด้วยหลักการหรือข้อตกลง หรือนำหลักการมาอธิบายร่วมกับกฎ จะเหมาะสมกว่า อธิบายด้วยกฎเหมือนอย่างเรื่องหน่วยคำหรือวากยสัมพันธ์

- วิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยเน้นว่า การปฏิสัมพันธ์ของเราใช้ช่องทาง ที่หลากหลาย (multimodality) มีปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง และเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน รูปภาษาและบริบทเกี่ยวร้อยเข้าด้วยกันอย่างแยกไม่ออกและมีผลต่อกันและกัน งานวิจัยที่ศึกษา กระบวนการสื่อสารจึงไม่ควรพิจารณาข้อมูลในลักษณะที่แต่ละส่วนเป็นอิสระหรือไม่เกี่ยวข้องกัน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับแนวคิดวิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) จึงอาจสรุปได้ว่า แนวคิดดังกล่าวพยายามเสนอและตั้งคำถามว่า ทฤษฎีทางวิชาปฏิบัติ- ศาสตร์ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย (Established framework) สามารถอธิบายการปฏิสัมพันธ์ ของคนในสังคมที่มีโครงสร้างและระบบวิธีคิดแตกต่างจากสังคมตะวันตก ซึ่งเป็นสังคมของเจ้าของทฤษฎี ได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร และการพรรณนาปรากฏการณ์ทางภาษาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นควรพิจารณา

จากมุมมองเจ้าของภาษาหรือปัจจัยทางวัฒนธรรมในสังคมที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนให้มีการสร้างกรอบการวิเคราะห์วิธีการปฏิสัมพันธ์ที่ถ่วงดุลมาจากความคิดหรือค่านิยมของสังคมนั้น ๆ เอง

ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) โดยไม่ใช่แนวคิดทฤษฎีหลักในสาขาวิชาปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีความสุภาพเป็นกรอบการวิเคราะห์ แต่จะพิจารณาปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าวจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคม วัฒนธรรม ตามแนวทางที่วจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เสนอไว้⁴

ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยนิยามความหมายของการแสดงความเห็นแย้ง (Disagreement) ตาม (Kakava, 1993, 2002) และ (Edstrom, 2004) ว่าหมายถึง การที่ผู้พูดสื่อความคิดเห็นแย้ง เห็นในทางตรงกันข้ามหรือไม่เห็นด้วยกับถ้อยคำของผู้ฟังที่สื่อความคิด ความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจ ทศนคติ รวมไปถึงพฤติกรรมหรือการกระทำบางประการ ทั้งนี้ การแสดงความเห็นแย้งหมายรวมถึงระดับที่คู่สนทนา มีความคิดหรือความเห็นบางประการไม่ตรงกันจนกระทั่งถึงระดับที่เป็นการทะเลาะวิวาท (dispute) ส่วนข้อมูลบทสนทนาในงานวิจัยนี้มาจากการสนทนาที่เกิดขึ้นจริงประเภทบทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็น (argumentative conversation) จำนวน 11 บทสนทนา (กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บอกภาษาจำนวน 11 คู่ แบ่งเป็น 22 คน) ความยาว 545 นาที คู่สนทนาทุกคู่เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรีและเป็นเพื่อนกัน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลบทสนทนาจากการบันทึกแถบวีดิทัศน์ ทั้งนี้หัวข้อหรือประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นนั้น ผู้วิจัยกำหนดจากหัวข้อหรือประเด็นที่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในการสนทนาในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างมีโอกาสที่จะเลือกเห็นด้วยหรือเห็นแย้งกับหัวข้อหรือประเด็นดังกล่าวก็ได้ โดยกลุ่มตัวอย่างแต่ละคู่จะไม่รู้ว่าคู่สนทนาของตนเห็นด้วยหรือไม่กับหัวข้อหรือประเด็นนั้น ๆ (ผู้วิจัยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างระหว่างคู่สนทนาแต่ละคู่มีความเห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับหัวข้อหรือประเด็นที่กำลังสนทนา) ในการบันทึกบทสนทนาผู้วิจัยกำหนดเพียงคำสั่งคร่าว ๆ ว่าให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละคู่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อหรือประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งขึ้น

หัวข้อที่ผู้วิจัยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นมี 4 หัวข้อดังนี้ 1. คนไทยในปัจจุบันนิยมการทำศัลยกรรมใบหน้าและเรือนร่าง 2. หนุ่มสาวไทยในปัจจุบันนิยมการใช้ชีวิตแบบสามมีภรรยา

⁴ แม้ว่าการศึกษาการปฏิสัมพันธ์ตามแนวคิดวจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยมีหลายระดับ แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยพยายามมุ่งนำเสนอทางเลือกมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม สามารถเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ใช้ศึกษาการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยได้นอกเหนือจากแนวคิดทฤษฎีหลัก (Established framework) ที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งในที่นี้คือทฤษฎีเรื่อง “หน้า” และ “ความสุภาพ” ของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987)

ก่อนการแต่งงานหรือจดทะเบียนสมรส 3. มหาวิทยาลัยจะอนุญาตให้นิสิตนักศึกษาสามารถสวมใส่ชุดไพรเวท (private) มาเข้าเรียนหรือเข้าสอบได้ และ 4. วิทยาลัยพยาบาลนิคมการรับประทายหรือผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อลดน้ำหนักหรือลดความอ้วน

บทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็น เป็นปริศนาการสนทนาที่เปิดโอกาสให้คู่สนทนาสามารถแสดงความคิดเห็นหรือทัศนคติในหัวข้อหรือประเด็นที่กำหนด ทั้งนี้บทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นเป็นปริศนาการสนทนาชนิดหนึ่งที่ใกล้เคียงกับปริศนาการสนทนาในชีวิตจริง กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างจะดำเนินการสนทนาในลักษณะที่เป็นตัวเองเหมือนการสนทนาในชีวิตจริง ตามหัวข้อหรือประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนด นอกจากนี้บทสนทนาดังกล่าวยังมีความเป็นธรรมชาติใกล้เคียงกับบทสนทนาในชีวิตจริงมากกว่าปริศนาการสนทนาในบทบาทสมมติ (Role play) เนื่องจากบทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการดำเนินการสนทนา อีกทั้งไม่ถูกกำหนดเงื่อนไขให้สวมบทบาทเป็นบุคคลอื่น

2. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. สํารวจและศึกษาเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นแย้ง
 2. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บอกภาษาจำนวน 11 คู่ แบ่งเป็น 22 คน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บอกภาษาทุกคู่เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรีและเป็นเพื่อนกัน
 3. เก็บรวบรวมข้อมูลบทสนทนาของคู่สนทนาจำนวนทั้ง 11 คู่ โดยการบันทึกบทสนทนาในแถบวีดิทัศน์
 4. วิเคราะห์บทสนทนาเบื้องต้นโดยการถ่ายถอดเสียงตามที่ได้ยินจากกลุ่มตัวอย่างผู้บอกภาษาซึ่งได้บันทึกไว้ในแถบวีดิทัศน์
 5. แบ่งถ้อยคำที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้งในบทสนทนา ผู้วิจัยนำบทสนทนาที่มีการแสดงความคิดเห็นแย้งซึ่งได้จากการวิเคราะห์เบื้องต้นมาแบ่งเป็นถ้อยคำ⁵ โดยพิจารณาจากช่วงหรือจังหวะหยุดระหว่างถ้อยคำ และเนื้อความที่สมบูรณ์ของแต่ละถ้อยคำ
 6. จำแนกกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้แสดงความคิดเห็นแย้งในการสนทนา
- ในการจำแนกกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้แสดงความคิดเห็นแย้งในการสนทนา ผู้วิจัยจะจำแนกกลวิธีทางภาษาดังกล่าวจากความรู้สึกนึกคิดและปณิธานของเจ้าของภาษา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยจำนวนทั้งสิ้น 11 คู่ (จำนวน 22 คน) ข้างต้นว่าขณะที่สนทนาอยู่ในสถานการณ์การแสดงความคิดเห็นแย้ง (ช่วงอัตวิดิทัศน์การสนทนา) กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงปัจจัยใดในการเลือกใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นแย้ง แล้วจึงนำคำตอบที่ได้จากการให้สัมภาษณ์มาเป็นเกณฑ์

⁵ ถ้อยคำ (utterance) ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ส่วนหนึ่งของการพูดในสถานการณ์หนึ่ง ๆ และเป็นส่วนที่อยู่ระหว่างจังหวะหยุดในการพูดนั้น (Hurford & Heasley, 1983)

และ/หรือแนวทางในการจำแนกกลวิธีทางภาษา ทั้งนี้ระเบียบวิธีวิจัยในการจำแนกกลวิธีทางภาษาที่ใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนา โดยเริ่มต้นการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ความรู้สึกนึกคิดและปณิธานของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของภาษาแทนการใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีหลักในสาขาวิชาปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) หรือทฤษฎีวัจนกรรม (Speech Act) ของ เซอร์ล (Searle, 1969) นับได้ว่าสอดคล้องกับหลักการของแนวคิดวิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) ที่เสนอให้อธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจากมุมมองเจ้าของภาษาและสนับสนุนให้มีการสร้างกรอบการวิเคราะห์วิธีการปฏิสัมพันธ์ที่ถ่วงถ่วงมาจากความคิดหรือค่านิยมของสังคมนั้น ๆ เอง

7. วิเคราะห์ข้อดีและข้อด้อยของกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งทั้งจากมุมมองของผู้พูดและมุมมองของคู่สนทนา

ผู้วิจัยมุ่งเน้นการพรรณนาข้อดีและข้อด้อยของกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งทั้งจากมุมมองของผู้พูดและมุมมองของคู่สนทนา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยจำนวนทั้งสิ้น 11 คู่ (จำนวน 22 คน) ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้อ้างอิงข้อดีและข้อด้อยของกลวิธีทางภาษาดังกล่าวจากกรอบแนวคิดทฤษฎีหลักในสาขาวิชาปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) แต่ใช้วิธีการสัมภาษณ์ข้อดีและข้อด้อยของกลวิธีทางภาษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย วิธีการเช่นนี้นับได้ว่าสอดคล้องกับหลักการของแนวคิดวิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) ที่เสนอให้อธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจากมุมมองเจ้าของภาษาเป็นสำคัญ

8. วิเคราะห์การปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

9. วิเคราะห์ความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งในการอธิบายความถี่ของกลวิธีทางภาษาแต่ละกลวิธีข้างต้น ผู้วิจัยใช้วิธีการอธิบายปรากฏการณ์ความถี่ดังกล่าวจากปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมตามทัศนะหรือมุมมองที่นักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเสนอไว้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ให้ความสำคัญกับมุมมองเจ้าของภาษา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยร่วมด้วย ว่าเพราะสาเหตุใดกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยจึงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาเหล่านั้นในการแสดงความเห็นแย้ง การอธิบายปรากฏการณ์ความถี่ของกลวิธีทางภาษาเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิดวิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อยที่เสนอให้พรรณนาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

10. ศึกษาข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งในการสนทนาภาษาไทยโดยใช้แนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) กับแนวคิดวิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics)

11. เขียนสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ในหัวข้อผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วน คือ 1. กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง 2. ความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง และ 3. ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้ง ในการสนทนาภาษาไทยโดยใช้แนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) กับแนวคิดวิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics)

1. กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 หัวข้อ คือ 1. กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง 2. ข้อดีและข้อด้อยของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง และ 3. การปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

1.1 กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

จากผลการวิจัยโดยใช้เกณฑ์และ/หรือแนวทางการจำแนกกลวิธีทางภาษาข้างต้นสามารถจำแนกกลวิธีทางภาษาได้เป็น 4 กลวิธี เรียงลำดับความถี่การปรากฏจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1.1.1 กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง

กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ในงานวิจัยนี้ หมายถึง กลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ว่าขณะที่อยู่ในสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงปัจจัยในการลดน้ำหนักความรุนแรงของการแสดงความเห็นแย้งใน 2 ลักษณะ คือ 1. ลดน้ำหนักความรุนแรงของทั้งถ้อยคำและสถานการณ์การสนทนาที่มีความเห็นแย้ง และ 2. ลดน้ำหนักความรุนแรงเฉพาะสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง

- กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำและสถานการณ์

กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำและสถานการณ์ ในที่นี้หมายถึง กลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ว่าขณะที่อยู่ในสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงปัจจัยในการลดน้ำหนักความรุนแรงของทั้งถ้อยคำและสถานการณ์การสนทนาที่มีการแสดงความเห็นแย้ง (ดูได้จากตัวอย่างการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่ (1) ด้านล่าง)

ตัวอย่างกลวิธีทางภาษา

ตัวอย่างที่ 1 บทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็น คู่ที่ 5

A เป็นเพื่อนกับ B กำลังสนทนาเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง การที่คนไทยในปัจจุบันนิยมการทำศัลยกรรมใบหน้าและเรื้อนร่วง

...⁶

1. A: ศัลยกรรมมันก็คือ มันก็เลยเป็นค่านิยมของทุกคนชั้นเลยเว้ย
2. B: →⁷ ชั้นคิดว่ามันอาจจะไม่ค่อยเป็นแบบที่แก็ดก็ก็ได้ แก็นใจอย่างนั้นจริง ๆ แล้วเหอ
3. → มันเป็นค่านิยมที่ผิดแหละแก็

...

จากตัวอย่างที่ 1 ผู้วิจัยจัดให้ถ้อยคำที่กลุ่มตัวอย่าง B ใช้เหล่านี้เป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำและสถานการณ์ เนื่องจากเมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง B (จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (1) ด้านล่าง) ว่าในขณะที่สนทนา กลุ่มตัวอย่าง B คำนึงถึงปัจจัยใดในการเลือกใช้ถ้อยคำข้างต้น กลุ่มตัวอย่าง B ให้สัมภาษณ์ว่าปัจจัยที่เลือกใช้ถ้อยคำดังกล่าวเนื่องจากต้องการลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำและสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง ซึ่งในที่นี้กลวิธีย่อยที่กลุ่มตัวอย่าง B ใช้ คือ การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรง ประกอบด้วย ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น ถ้อยคำแสดงการคาดคะเน และถ้อยคำลดปริมาณในการแสดงความเห็นแย้ง ดังปรากฏในการใช้คำว่า “คิดว่า” “อาจจะ” และ “ไม่ค่อย” ตามลำดับ (บรรทัดที่ 2)

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในขณะที่ใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นแย้งในการสนทนา

- (1) “...ตอนหนูเลือกใช้คำพูดแบบนี้หนูคิดว่ามันน่าจะช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงของคำพูด และสถานการณ์ความเห็นแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเรากับคู่สนทนาไม่ให้หนักจนเกินไปค่ะ หนูคิดว่ามันน่าจะช่วยให้ได้นะคะ...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (1) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่าง B (ที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาในตัวอย่างที่ 1 ด้านบน) ให้สัมภาษณ์ว่าในขณะที่ใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงปัจจัยในการลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำและสถานการณ์การสนทนาที่มีการแสดงความเห็นแย้งจากการให้สัมภาษณ์ปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่าง B คำนึงถึงในการใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นแย้งดังกล่าว ผู้วิจัยจึงจัดให้ถ้อยคำที่กลุ่มตัวอย่าง B ใช้ในตัวอย่างที่ 1 (ตัวอย่างกลวิธีทางภาษาที่ 1 ด้านบน) เป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงชนิดถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำและสถานการณ์

⁶ เครื่องหมายนี้ หมายถึง การลดผลการสนทนาของผู้พูดและคู่สนทนาในบทสนทนาเดียวกันก่อนหน้าหรือหลังจากส่วนที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้

⁷ เครื่องหมายนี้ หมายถึง การแสดงผลที่ผู้วิจัยกำลังวิเคราะห์หรือกล่าวถึง

- กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์

กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์ ในที่นี้หมายถึงกลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ว่าขณะที่อยู่ในสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงปัจจัยในการลดน้ำหนักความรุนแรงเฉพาะสถานการณ์การสนทนาที่มีการแสดงความเห็นแย้ง (ดูได้จากตัวอย่างการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่ (2) ด้านล่าง)

ตัวอย่างกลวิธีทางภาษา

ตัวอย่างที่ 2 บทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็น คู่ที่ 2

A เป็นเพื่อนกับ B กำลังสนทนาเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง การที่หนุ่มสาวไทยในปัจจุบันนิยมการใช้ชีวิตแบบสามเณรยาก่อนการแต่งงานหรือจดทะเบียนสมรส

...

1. B: อะไรอะ แกพอแล้ว

2. A: → จะพอได้ไงละ เกิดแกแต่งไป ตอนแรกแกก็เป็นเมียเค้า แต่พออยู่ ๆ ไป

เค้าดันเป็นเมีย

3. → คนอื่นล่ะยุ่งเลย (หัวเราะ)

4. B: แกก็ว่าไปนั่น (หัวเราะ)

...

จากตัวอย่างที่ 2 ผู้วิจัยจัดให้ถ้อยคำที่กลุ่มตัวอย่าง A ใช้เหล่านี้เป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์ เนื่องจากเมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง A (จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (2) ด้านล่าง) ว่าในขณะที่สนทนา กลุ่มตัวอย่าง A คำนึงถึงปัจจัยใดในการเลือกใช้ถ้อยคำข้างต้น กลุ่มตัวอย่าง A ให้สัมภาษณ์ว่าปัจจัยที่เลือกใช้ถ้อยคำดังกล่าวเนื่องจากต้องการลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง ซึ่งในที่นี้กลวิธีย่อยที่กลุ่มตัวอย่าง A ใช้คือ กลวิธีการพูดตลก (บรรทัดที่ 2-3)

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในขณะที่ใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้งในการสนทนา

(2) “...ตอนหนูเลือกใช้ภาษาแบบนี้หนูนึกถึงการลดความรุนแรงของสถานการณ์การแย้งระหว่างเรากับคู่สนทนาอะ บางครั้งสถานการณ์ที่มันตึงเครียดก็ทำให้ความขัดแย้งรุนแรงขึ้นได้อะ สิ่งที่หนูจะคำนึงถึงในการพูดคือพยายามลดบรรยากาศความตึงเครียดและความรุนแรงก่อนอย่างอื่นอะ เช่น พูดตลกนุ่่นนั้น...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (2) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่าง A (ที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาในตัวอย่างที่ 2 ด้านบน) ให้สัมภาษณ์ว่าในขณะที่ใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงปัจจัยในการลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์การสนทนาที่มีการแสดงความเห็นแย้ง จากการให้สัมภาษณ์ปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่าง A คำนึงถึงในการใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้งดังกล่าว ผู้วิจัยจึงจัดให้ถ้อยคำที่กลุ่มตัวอย่าง A ใช้ในตัวอย่างที่ 2 (ตัวอย่างกลวิธีทางภาษาที่ 2 ด้านบน) เป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงชนิดถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์

1.1.2 กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม

กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม ในงานวิจัยนี้ หมายถึง กลวิธีทางภาษาที่กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ว่าขณะที่อยู่ในสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงปัจจัยในการโน้มน้าวให้คู่สนทนาเชื่อหรือคล้อยตามการแสดงความเห็นแย้ง (ดูได้จากตัวอย่างการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่ (3) ด้านล่าง)

ตัวอย่างกลวิธีทางภาษา

ตัวอย่างที่ 3 บทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็น คู่ที่ 5

A เป็นเพื่อนกับ B กำลังสนทนาเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง การที่คนไทยในปัจจุบันนิยมการทำศัลยกรรมใบหน้าและเรือนร่าง

...

1. A: ก็แบบดาราที่เค้าไปทำกันมาไงละแก
2. B: →ไม่เห็นจะสวยเลย ชั้นเคยคุยเรื่องนี้กับไอ้แยมเพื่อนรุมเมท
3. →นางเคยไปทำมา นางบอกมีแต่ผลเสีย

...

จากตัวอย่างที่ 3 ผู้วิจัยจัดให้ถ้อยคำที่กลุ่มตัวอย่าง B ใช้เหล่านี้เป็นกลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม เนื่องจากเมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง B (จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (3) ด้านล่าง) ว่าในขณะที่สนทนา กลุ่มตัวอย่าง B คำนึงถึงปัจจัยใดในการเลือกใช้ถ้อยคำข้างต้น กลุ่มตัวอย่าง B ให้สัมภาษณ์ว่าปัจจัยที่เลือกใช้ถ้อยคำดังกล่าวเนื่องจากต้องการโน้มน้าวให้คู่สนทนาเชื่อหรือคล้อยตามการแสดงความเห็นแย้ง ซึ่งในที่นี้กลวิธีย่อยที่กลุ่มตัวอย่าง B เลือกใช้ คือ กลวิธีการอ้างสิ่งหรือบุคคลอื่น (บรรทัดที่ 2-3)

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในขณะที่ใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้งในการสนทนา

(3) “...ตอนหนูพูดไป สิ่งทีหนูคำนึงถึงคือการทำให้อีกฝ่ายเค้าเชื่อหรือโน้มน้าว คำแย้งของเราให้ได้คะ ในการพูดแย้งถ้าเราไม่สามารถทำให้เค้าเชื่อหรือคล้อยตาม เราได้ การแย้งนั้นก็ไม่มีบรรลุเป้าหมายสิคะ (หัวเราะ) ต้องพูดแบบทำให้เค้าเชื่อ สิ่งทีเราแย้งให้ได้ ยิ่งเชื่อแบบสนิทใจได้เลยยิ่งดีเลยคะ...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (3) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่าง B (ที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษา ในตัวอย่างที่ 3 ด้านบน) ให้สัมภาษณ์ว่าในขณะที่ใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึง ปัจจัยในการโน้มน้าวให้คู่สนทนาเชื่อหรือคล้อยตามการแสดงความเห็นแย้ง จากการให้สัมภาษณ์ปัจจัย ที่กลุ่มตัวอย่าง B คำนึงถึงในการใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้งดังกล่าว ผู้วิจัยจึงจัดให้ถ้อยคำ ที่กลุ่มตัวอย่าง B ใช้ในตัวอย่างที่ 3 (ตัวอย่างกลวิธีทางภาษาที่ 3 ด้านบน) เป็นกลวิธีทางภาษาแบบ โน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม

1.1.3 กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา

กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ในงานวิจัยนี้ หมายถึง กลวิธีทางภาษาที่ กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ว่า ขณะที่อยู่ในสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึง ปัจจัยในการทำให้คู่สนทนาเข้าใจการแสดงความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา (ดูได้จากตัวอย่างการ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่ (4) ด้านล่าง)

ตัวอย่างกลวิธีทางภาษา

ตัวอย่างที่ 4 บทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็น คู่ที่ 8

A เป็นเพื่อนกับ B กำลังสนทนาเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง การที่วัยรุ่นสาวไทยนิยมการรับประทาน ยาหรือผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อลดน้ำหนักหรือลดความอ้วน

...

1. A: แต่ว่า ของเรอย่างเงี๊ยะ จะให้ไปอย่างงั้นก็ไม่ไหวอะ
2. B: → ชั้นไม่เห็นด้วยอะแก คือแบบ คือบางทีมันก็กินได้ทุกอย่างนะเว้ย

...

จากตัวอย่างที่ 4 ผู้วิจัยจัดให้ถ้อยคำที่กลุ่มตัวอย่าง B ใช้เหล่านี้เป็นกลวิธีทางภาษาแบบ ตรงไปตรงมา เนื่องจากเมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง B (จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (4) ด้านล่าง) ว่าในขณะที่สนทนา กลุ่มตัวอย่าง B คำนึงถึงปัจจัยใดในการเลือกใช้ถ้อยคำข้างต้นกลุ่มตัวอย่าง B ให้สัมภาษณ์ว่า ปัจจัยที่เลือกใช้ถ้อยคำดังกล่าวเนื่องจากต้องการทำให้คู่สนทนาเข้าใจการแสดง

ความเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งกลวิธีย่อยที่กลุ่มตัวอย่าง B เลือกใช้ คือ กลวิธีการใช้ถ้อยคำแสดง การปฏิเสธหรือไม่เห็นด้วย (บรรทัดที่ 2)

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในขณะที่ ใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้งในการสนทนา

(4) “ตอนหนูพูดประโยคนี้นู้นึกถึงความตรงไปตรงมาก่อนอย่างอื่นค่ะ หนูคิดว่า เราควรคำนึงถึงความตรงไปตรงมาค่ะ หนูอ้อมหรือพูดแบบไม่ตรงไปตรงมา คนฟัง จะเข้าใจเราได้ยังไง และหนูคิดว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการกล่าวแย้งคือความ ตรงไปตรงมาค่ะ...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (4) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่าง B (ที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษา ในตัวอย่างที่ 4 ด้านบน) ให้สัมภาษณ์ว่าในขณะที่ใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึง ปัจจัยในการทำให้คู่สนทนาเข้าใจการแสดงความคิดเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา จากการให้สัมภาษณ์ปัจจัย ที่กลุ่มตัวอย่าง B คำนึงถึงในการใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้งดังกล่าว ผู้วิจัยจึงจัดให้ถ้อยคำ ที่กลุ่มตัวอย่าง B ใช้ในตัวอย่างที่ 4 (ตัวอย่างกลวิธีทางภาษาที่ 4 ด้านบน) เป็นกลวิธีทางภาษาแบบ ตรงไปตรงมา

1.1.4 กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน

กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน ในงานวิจัยนี้ หมายถึง กลวิธีทางภาษาที่ กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ว่าขณะที่อยู่ในสถานการณ์การแสดงความคิดเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงปัจจัย ในการประชดประชันให้คู่สนทนายารู้ว่าผู้พูดเห็นแย้งหรือไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา (ดูได้จากตัวอย่าง การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่ (5) ด้านล่าง)

ตัวอย่างกลวิธีทางภาษา

ตัวอย่างที่ 5 บทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็น คู่ที่ 5

A เป็นเพื่อนกับ B กำลังสนทนาเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง การที่คนไทยในปัจจุบันนิยม การทำศัลยกรรมใบหน้าและเรือนร่าง

...

1. A: อันนี้ อันนี้เราว่าแล้วแต่หมอวะ ก็ถ้าแบบถ้าหาหมอได้ดีมันก็ มันก็ โอเคปะ

2. B: → ดีจัง เสียเงินเป็นหมื่น ๆ แสน ๆ ให้หมอเอาไม้ตมกรีดหน้า เลือดไหล ซิบ ๆ (พูดด้วยน้ำเสียงประชดประชัน)

...

จากตัวอย่างที่ 5 ผู้วิจัยจัดให้ถ้อยคำที่กลุ่มตัวอย่าง B ใช้เหล่านี้เป็นกลวิธีทางภาษาแบบ ประชดประชันเนื่องจากเมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง B (จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (5) ด้านล่าง) ว่าในขณะที่สนทนา กลุ่มตัวอย่าง B คำนึงถึงปัจจัยใดในการเลือกใช้ถ้อยคำข้างต้น กลุ่มตัวอย่าง B ให้สัมภาษณ์ว่าปัจจัยที่เลือกใช้ถ้อยคำดังกล่าวเนื่องจากต้องการประชดประชันให้คู่สนทนารู้ว่าผู้พูด มีความเห็นแย้งหรือไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา ซึ่งในที่นี้กลวิธีย่อยที่กลุ่มตัวอย่าง B เลือกใช้ คือ การใช้ ถ้อยคำนัยผกผัน^๘ แบบนำถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกันมาไว้ด้วยกันเพื่อแสดงความเห็นแย้ง ได้แก่ การใช้ถ้อยคำแสดงการชมเชยความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำศัลยกรรมเสริมความงามว่าเป็นความคิดที่ดี (บรรทัดที่ 2 ที่พิมพ์ตัวหนา) เนื่องจาก เป็นการเสียเงินเพื่อทำให้ตัวเองต้องเจ็บ (บรรทัดที่ 2 ที่ขีดเส้นใต้) ทั้งนี้การที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถ้อยคำชมเชยความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำศัลยกรรมเสริมความงาม ว่าเป็นความคิดที่ดีเป็นถ้อยคำที่เมื่อพิจารณาแล้วขัดแย้งกับถ้อยคำข้างหลัง นั่นคือ การทำให้ตัวเอง ต้องเจ็บ จึงอาจตีความได้ว่าถ้อยคำที่กล่าวว่าคุณคิดเรื่องการทำศัลยกรรมเสริมความงามเป็นความคิด ที่ดีมีความหมายตรงข้ามกับรูป

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในขณะที่ ใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้งในการสนทนา

(5) “แล้วแต่คนรีเปลาไม่รู้จะคะ แต่ตอนหนูเลือกใช้ภาษาพูดแบบนี้ หนูคำนึงถึง การพยายามประชดให้อีกฝ่ายที่เป็นคนฟังรู้ว่าฉันไม่เห็นด้วยกับแกนะอะ อาจพูด ประชดนิดหน่อยหรือพูดประชดแบบซีเรียสก็ได้คะ (ยิ้ม)...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (5) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่าง B (ที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษา ในตัวอย่างที่ 5 ด้านบน) ให้สัมภาษณ์ว่าในขณะที่ใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึง ปัจจัยในการประชดประชันเพื่อทำให้คู่สนทนารู้ว่าผู้พูดเห็นแย้งหรือไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา จากการ ให้สัมภาษณ์ปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่าง B คำนึงถึงในการใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้งดังกล่าว ผู้วิจัยจึงจัดให้ ถ้อยคำที่กลุ่มตัวอย่าง B ใช้ในตัวอย่างที่ 5 (ตัวอย่างกลวิธีทางภาษาที่ 5 ด้านบน) เป็นกลวิธีทางภาษา แบบประชดประชัน

นอกจากการจำแนกกลวิธีหลักในการแสดงความเห็นแย้งทั้ง 4 กลวิธีจะใช้วิธีการจำแนก ที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์จากมุมมองเจ้าของภาษา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูด ภาษาไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในขณะที่ใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้ง แล้ว ในการจำแนกกลวิธีย่อยผู้วิจัยก็จะได้ใช้วิธีการที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์จากมุมมองเจ้าของ ภาษาดังกล่าวเช่นกัน กล่าวคือ ผู้วิจัยจะได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยจำนวนทั้งสิ้น 11 คู่ (จำนวน 22 คน) ข้างต้นว่าขณะที่สนทนาอยู่ในสถานการณ์การแสดงความคิดเห็นแย้ง (ช่วงอัตวิดิทัศน์

^๘ ผู้วิจัยนิยาม “ถ้อยคำนัยผกผัน” หรือ verbal irony ตาม (Panpoothong, 1996)

การสนทนา) กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงปัจจัยใดในการเลือกใช้ถ้อยคำแสดงความเห็นแย้ง แล้วจึงนำคำตอบที่ได้จากการให้สัมภาษณ์มาเป็นเกณฑ์และ/หรือแนวทางในการจำแนกกลวิธีย่อย เช่น กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ว่าคำนึงถึงการลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำและสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้งเมื่อเลือกใช้ถ้อยคำแสดงการถาม ผู้วิจัยก็จะจัดให้กลวิธีการแสดงการถามเป็นกลวิธีย่อยของกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงชนิดกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำและสถานการณ์ หรือในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ว่าคำนึงถึงความต้องการในการโน้มน้าวให้ผู้สนทนาเชื่อหรือคล้อยตามการแสดงความเห็นแย้งเมื่อเลือกใช้ถ้อยคำอุปลักษณ ผู้วิจัยก็จะจัดให้กลวิธีการใช้อุปลักษณเป็นกลวิธีย่อยของกลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม เป็นต้น

กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนาทั้ง 4 กลวิธีข้างต้นมีกลวิธีย่อยดังรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง		กลวิธีทางภาษาแบบ โน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม	กลวิธีทางภาษาแบบ ตรงไปตรงมา	กลวิธีทางภาษาแบบ ประชดประชัน
กลวิธีทางภาษาแบบ ลดน้ำหนักความรุนแรง ของถ้อยคำและสถานการณ์	กลวิธีทางภาษาแบบ ลดน้ำหนักความรุนแรง ของสถานการณ์			
1. การแสดงการถาม 2. การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรง 3. การแสดงความเห็นด้วย บางส่วน	1. การพูดตลก 2. การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน ⁹ (เฉพาะถ้อยคำนัยผกผันแบบ การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้)	1. การอ้างสิ่งหรือบุคคลอื่น 2. การให้เหตุผล 3. การให้รายละเอียด 4. การใช้อุปลักษณ์ ¹⁰ 5. การใช้สำนวน ¹¹ 6. การใช้ถ้อยคำแสดงเงื่อนไข	1. การใช้ถ้อยคำแสดง การปฏิเสธหรือไม่เห็นด้วย 2. การแสดงการสั่ง 3. การใช้ถ้อยคำแสดง การตำหนิหรือประณินค่า ในทางลบ	การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน - ถ้อยคำนัยผกผันในรูป วจนกรรณต่าง ๆ ที่มีกรละเม็ด เงื่อนไขความจริงใจ ¹² - ถ้อยคำนัยผกผันแบบ กล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้

⁹ ถ้อยคำนัยผกผัน หรือ Verbal Irony ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยนิยมตามแนวทางของ (Panpothong, 1996) ว่าหมายถึง 1. ถ้อยคำที่หมายความตรงข้ามกับความหมายตามรูปหรือตรงข้ามกับความหมาย
มูลบทและความหมายเป็นนัย ผู้ฟังต้องตีความมูลบทความหมายเป็นนัย และความหมายอุปลักษณ์เสียก่อน แล้วจึงพลิกกลับเป็นตรงกันข้าม จึงจะเข้าใจความหมายที่ผู้พูดต้องการสื่อ 2. วจนกรรณ
ที่ละเม็ดเงื่อนไขความจริงใจของ (Searle, 1969) เช่นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ คำแนะนำที่ไม่ต้องการให้ผู้ฟังกระทำตาม และ 3. ถ้อยคำนัยผกผันแบบเสียงสะท้อนกลับซึ่งแฝงทัศนคติด้านลบ
ของผู้พูดในบางกรณีอาจมีได้มีผู้ใดกล่าวถ้อยคำนั้นไว้ก่อน แต่ผู้ใช้ถ้อยคำนัยผกผันเชื่อว่าผู้ฟังมีความคิดเช่นนั้น (Wilson & Sperber, 1992)

¹⁰ “อุปลักษณ์” ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยนิยมตาม (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2542) ว่าหมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงการเปรียบเทียบของสองสิ่ง สิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ อีกสิ่งหนึ่งเป็นแบบเปรียบ
และทั้งสองต้องเป็นสมาชิกจากต่างกลุ่มกัน

¹¹ ผู้วิจัยให้คำจำกัดความของคำว่า “สำนวน” ตาม (ศิริพร ภักดีผาสุข, 2547) ว่าหมายถึง การที่ผู้พูดใช้คำหรือถ้อยคำในความหมายแตกต่างจากที่ใช่ปกติ ความหมายที่แตกต่างนั้นเป็นไปในลักษณะ
เปรียบเทียบ และใช้กันแพร่หลายจนผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันที

¹² ลักษณะของถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้เป็นกลวิธีทางภาษาแบบประชดประชันในการแสดงความเห็นแย้งที่พบในลักษณะนี้ ผู้วิจัยนิยม (Wilson & Sperber, 1992 cited in Panpothong, 1996)
ว่าหมายถึง การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำ แบบเสียงสะท้อนกลับซึ่งแฝงทัศนคติด้านลบของผู้พูด ในบางกรณีอาจมีได้มีผู้ใดกล่าวถ้อยคำนั้นไว้ก่อน แต่ผู้ใช้ถ้อยคำนัยผกผันเชื่อว่าผู้ฟังมีความคิดเช่นนั้น

กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง		กลวิธีทางภาษาแบบ โน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม	กลวิธีทางภาษาแบบ ตรงไปตรงมา	กลวิธีทางภาษาแบบ ประชดประชัน
กลวิธีทางภาษาแบบ ลดน้ำหนักความรุนแรง ของถ้อยคำและสถานการณ์	กลวิธีทางภาษาแบบ ลดน้ำหนักความรุนแรง ของสถานการณ์			
4. การแสดงความสงสัยหรือ ความประหลาดใจ 5. การใช้ถ้อยคำที่มีความหมาย เชิงบวก 6. การแสดงความลั้งเล หรือความไม่แน่ใจ 7. การเสนอแนะ 8. การแสดงการขอโทษ 9. การให้โอกาสพิจารณา หรือเปลี่ยนความคิดเห็น 10. การขอแสดงความเห็นแย้ง 11. การขอให้พิจารณา หรือเปลี่ยนความคิดเห็น 12. การออกตัวถึงคุณลักษณะ หรือความสามารถของผู้พูด				- ถ้อยคำนัยผกผันแบบนำ ถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้ง กันมาไว้ด้วยกัน - ถ้อยคำนัยผกผันแบบ เสียดสีซ่อน

กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง		กลวิธีทางภาษาแบบ โน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม	กลวิธีทางภาษาแบบ ตรงไปตรงมา	กลวิธีทางภาษาแบบ ประชดประชัน
กลวิธีทางภาษาแบบ ลดน้ำหนักความรุนแรง ของถ้อยคำและสถานการณ์	กลวิธีทางภาษาแบบ ลดน้ำหนักความรุนแรง ของสถานการณ์			
13. การกล่าวซ้ำถ้อยคำของคู่ สนทนา 14. การแสดงว่าไม่มีเจตนาหรือ ตั้งใจจะแสดงความเห็นแย้ง 15. การเปลี่ยนเรื่องหรือประเด็น การสนทนา 16. การแสดงการเตือน 17. การขอความเข้าใจหรือ ความเห็นใจ 18. การแสดงความสงสารหรือ ความเห็นใจ 19. การแสดงความกลัวหรือ ความตกใจ 20. การแสดงความเข้าใจ 21. การแสดงความตระหนัก ในสิทธิของคู่สนทนา				

1.2. ข้อดีและข้อดีของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

ผลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเกี่ยวกับข้อดีและข้อดีของกลวิธีทางภาษาแต่ละกลวิธีที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้งทั้งจากมุมมองของผู้พูดและมุมมองของคู่สนทนามีดังตารางต่อไปนี้

ข้อดีและข้อดีของ กลวิธีทางภาษา กลวิธีทางภาษา	ข้อดีของกลวิธีทางภาษา		ข้อดีของกลวิธีทางภาษา	
	จากมุมมองของผู้พูด	จากมุมมองของคู่สนทนา	จากมุมมองของผู้พูด	จากมุมมองของคู่สนทนา
1. กลวิธีทางภาษาแบบ ลดน้ำหนักความรุนแรง	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยทำให้ผู้พูดลดความตึงเครียดของถ้อยคำและสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง - ช่วยทำให้ผู้พูดรักษาความสัมพันธ์ระหว่างตนกับคู่สนทนา - ช่วยสร้างหรือรักษาภาพลักษณ์ของผู้พูด 	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยทำให้คู่สนทนาไม่รู้สึกรำคาญตนเองกำลังถูกเผชิญหน้าหรือได้รับความอับอาย - ช่วยทำให้คู่สนทนา รู้สึกว่าความคิดเห็นของตนที่เสนอไปยังผู้พูดนั้นไม่ได้ทำให้ผู้พูดเห็นแย้งเท่าใดนัก 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้ประเด็นหรือสารที่ผู้พูดต้องการสื่อไปยังคู่สนทนามีความหนักแน่นน้อยลง 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้คู่สนทนาไม่สามารถตีความเจตนาที่แท้จริงของผู้พูด หรือตีความเจตนาของผู้พูดคลาดเคลื่อนไปเป็นอย่างอื่นที่ไม่ใช่เจตนาของการกล่าวแย้ง

ข้อดีและข้อด้อยของ กลวิธีทางภาษา	ข้อดีของกลวิธีทางภาษา		ข้อด้อยของกลวิธีทางภาษา	
	จากมุมมองของผู้พูด	จากมุมมองของคู่สนทนา	จากมุมมองของผู้พูด	จากมุมมองของคู่สนทนา
2. กลวิธีทางภาษาแบบ โน้มน้าวให้เชื่อหรือ คล้อยตาม	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยทำให้ประเด็นหรือสารที่ผู้พูดต้องการสื่อไปยังคู่สนทนา มีความหนักแน่นและน่าเชื่อถือมากขึ้น - ช่วยสร้างหรือรักษาภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้พูด 	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยทำให้คู่สนทนาเห็นภาพหรือรายละเอียดของสารที่ผู้พูดต้องการสื่อไปยังคู่สนทนา 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้ผู้พูดไม่สามารถสื่อเจตนา หรือสื่อเจตนาของตนไปยังคู่สนทนาได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (ในกรณีที่คู่สนทนาไม่มีประสบการณ์ร่วมกับผู้พูด) 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้คู่สนทนาไม่สามารถตีความเจตนาที่แท้จริงของผู้พูด หรือตีความเจตนาของผู้พูดคลาดเคลื่อนไปเป็นอย่างอื่นที่ไม่ใช่เจตนาของการกล่าวแย้ง
3. กลวิธีทางภาษา แบบตรงไปตรงมา	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยทำให้ประเด็นหรือสารที่ผู้พูดต้องการสื่อไปยังคู่สนทนา มีความหนักแน่นและน่าเชื่อถือมากขึ้น - ช่วยสร้างหรือรักษาภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้พูด 	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วยทำให้คู่สนทนาสามารถเข้าใจเจตนาที่ผู้พูดต้องการสื่อได้ทันทีและไม่สามารถตีความเป็นอย่างอื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้ผู้พูดเกิดความบาดหมางกับคู่สนทนา - ทำลายภาพลักษณ์ของผู้พูด 	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้คู่สนทนายุติความรู้สึกว่าตนเองกำลังถูกเผชิญหน้าหรือได้รับความอับอาย - ทำให้คู่สนทนายุติความรู้สึกว่าความคิดเห็นของตนที่เสนอไปยังผู้พูดนั้นเป็นความคิดเห็นที่ทำให้ผู้พูดเห็นแย้งเป็นอย่างยิ่ง

ข้อดีและข้อด้อยของ กลวิธีทางภาษา	ข้อดีของกลวิธีทางภาษา		ข้อด้อยของกลวิธีทางภาษา	
	จากมุมมองของผู้พูด	จากมุมมองของคู่สนทนา	จากมุมมองของผู้พูด	จากมุมมองของคู่สนทนา
4. กลวิธีทางภาษาแบบ ประชดประชัน	<p>- ช่วยทำให้ผู้พูดให้ลด การเผชิญหน้าระหว่างคู่สนทนา มากกว่าการใช้กลวิธีทางภาษา แบบตรงไปตรงมา</p> <p>- ช่วยทำให้ผู้พูดสร้างอารมณ์ ขันหรือความสนุกใน สถานการณ์การสนทนาที่มี การแสดงความเห็นแย้ง (โดยเฉพาะการใช้ถ้อยคำ นัยผกผันแบบการกล่าวถึง สิ่งที่เป็นไปไม่ได้)</p>	<p>- ช่วยทำให้คู่สนทนาไม่รู้สึกรว่า กำลังถูกเผชิญหน้าหรืออับอาย มากเท่าใดนักเมื่อเทียบกับการที่ ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีทางภาษา แบบตรงไปตรงมา</p>	<p>- ทำให้ประเด็นหรือสารที่ผู้พูด ต้องการสื่อไปยังคู่สนทนา มีความหนักแน่นน้อยลง</p> <p>- ทำให้ผู้พูดถูกมองว่าเป็นคน ชอบพูดประชดประชันซึ่ง ถือว่าเป็นความไม่สุภาพ อย่างหนึ่งในวัฒนธรรมไทย</p>	<p>- ทำให้คู่สนทนาไม่สามารถ ตีความเจตนาที่แท้จริงของ ผู้พูด หรือตีความเจตนาของ ผู้พูดคลาดเคลื่อนไปเป็นอย่าง อื่นที่ไม่ใช่เจตนาของการกล่าว แย้ง (ในบางกรณีอาจทำให้ คู่สนทนา รู้สึกว่ากำลังถูก เผชิญหน้าหรือได้รับความ อับอายมากกว่าการที่ผู้พูด เลือกใช้กลวิธีการกล่าวแย้ง แบบตรงไปตรงมา)</p>

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า กลวิธีทางภาษาที่ใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนาแต่ละกลวิธี มีทั้งข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกัน ดังนั้นในการแสดงความเห็นแย้ง ผู้พูดจึงจำเป็นต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาหลายกลวิธีปรากฏร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร เช่น ในการแสดงความเห็นแย้งแต่ละครั้ง ผู้พูดภาษาไทยอาจเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงเพื่อรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา ขณะเดียวกันก็เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้ำหนักให้เชื่อหรือคล้อยตามเพื่อโน้มน้ำหนักคู่สนทนาเชื่อหรือคล้อยตามการแสดงความเห็นแย้งของตน อีกทั้งอาจเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาและกลวิธีทางภาษาแบบประชดประชันเพื่อแสดงให้คู่สนทนาเห็นว่าผู้พูดกำลังไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของอีกฝ่ายหนึ่ง

ในหัวข้อต่อไป ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนาโดยพิจารณาทั้งในประเด็นเรื่องจำนวนของกลวิธีทางภาษาที่มีการปรากฏร่วมและลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษา

1.3 การปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

จากผลการศึกษาพบว่า ในผลัดการสนทนาที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยมีการแสดงความเห็นแย้งหรือไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยมักเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งหลายกลวิธีปรากฏร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร เช่น เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงปรากฏร่วมกับกลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้ำหนักให้เชื่อหรือคล้อยตาม และกลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน เป็นต้น

ในการศึกษาจำนวนของกลวิธีทางภาษาที่มีการปรากฏร่วมกันในการแสดงความเห็นแย้งหรือไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่มีการปรากฏร่วมกันตั้งแต่จำนวน 2 กลวิธี เช่น กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงปรากฏร่วมกับกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ฯลฯ จนกระทั่งถึงกลวิธีทางภาษาที่มีการปรากฏร่วมกันจำนวน 9 กลวิธี ซึ่งพบเพียงลักษณะเดียว คือ การปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง 7 กลวิธี ร่วมกับกลวิธีแบบโน้มน้ำหนักให้เชื่อหรือคล้อยตาม 2 กลวิธี ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มักเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่มีการปรากฏร่วมกันจำนวน 5 กลวิธีมากที่สุด โดยพบในอัตราส่วนถึงร้อยละ 18.05 ผู้วิจัยเห็นว่าเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้จำนวนกลวิธีทางภาษาที่มีการปรากฏร่วมกันในการแสดงความเห็นแย้งจำนวนมากถึง 5 กลวิธีเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาหลายกลวิธีปรากฏร่วมกันสามารถช่วยทำให้การสื่อสารในการสนทนาบรรลุวัตถุประสงค์

ส่วนในการศึกษาลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษา ที่ใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนาพบว่าลักษณะการปรากฏร่วมส่วนใหญ่ในการแสดงความเห็นแย้ง มักเป็นลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่มีกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ซึ่งเป็นวิธีการสื่อสารแบบเน้นด้านการสร้างและรักษาความสมดุล (the harmony establishment side) ปรากฏร่วมอยู่ด้วย

เสมอ¹³ สามารถจำแนกได้เป็น 17 ลักษณะ คือ 1. [ล + ล]¹⁴ 2. [ล + น] 3. [ล + ต] 4. [ล + ล + ล] 5. [ล + ล + น] 6. [ล + ล + ต] 7. [ล + ล + ป] 8. [ล + ล + ล + ล] 9. [ล + ล + น + น] 10. [ล + ล + ต + น] 11. [ล + ล + ล + ล + ล] 12. [ล + ล + ล + ล + น] 13. [ล + ล + ล + ล + ล + ล] 14. [ล + ล + ล + ล + ล + น] 15. [ล + ล + ล + ล + ล + ล + ล] 16. [ล + ล + ล + ล + ล + ล + ล + ล] 17. [ล + ล + ล + ล + ล + ล + ล + น + น]¹⁵ และพบว่าลักษณะการปรากฏร่วมแบบ [ล + ล + ล + ล + ล] มีมากที่สุดถึงอัตราส่วนร้อยละ 11.76 โดยเป็นการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงทั้งหมด

ตัวอย่างที่ 6 ตัวอย่างบทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็น (argumentative conversation)

A เป็นเพื่อนกับ B กำลังสนทนาเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง การที่หนุ่มสาวไทยในปัจจุบันนิยมการใช้ชีวิตแบบสามเณรยาก่อนการแต่งงานหรือจดทะเบียนสมรส

...

1. B: เออจริง ถ้าเกิดแบบเราศึกษากันก่อนใช้ไหม อยู่ก่อนแต่งก็ได้ศึกษากันก่อน มัน

2. อาจจะเจอทั้งข้อดีและข้อเสีย แต่ชั้นว่าการอยู่ก่อนแต่งยังง้อเสียก็มากกว่าข้อดี

3. อยู่แล้วแก

4. A: →/ ¹ชั้นว่าเปอร์เซ็นมันกำลังนะ/ ²ไม่รู้สิ/ ³เปอร์เซ็นมันอาจจะกำลังนะแก /

5. → ⁴ส่วนใหญ่เดี๋ยวนี้คนที่อยู่ด้วยกันก่อนรีเปลา/ ⁵ชั้นว่ามันก็ไม่เลวร้ายขนาดนั้นหรอก /

...

¹³ จากผลการวิจัยยังพบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาที่ไม่มีกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงปรากฏร่วมอยู่ด้วย ซึ่งพบได้ 2 ลักษณะ คือ 1. [น+น] (น = กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม) และ 2. [ป+ป] (ป = กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน)

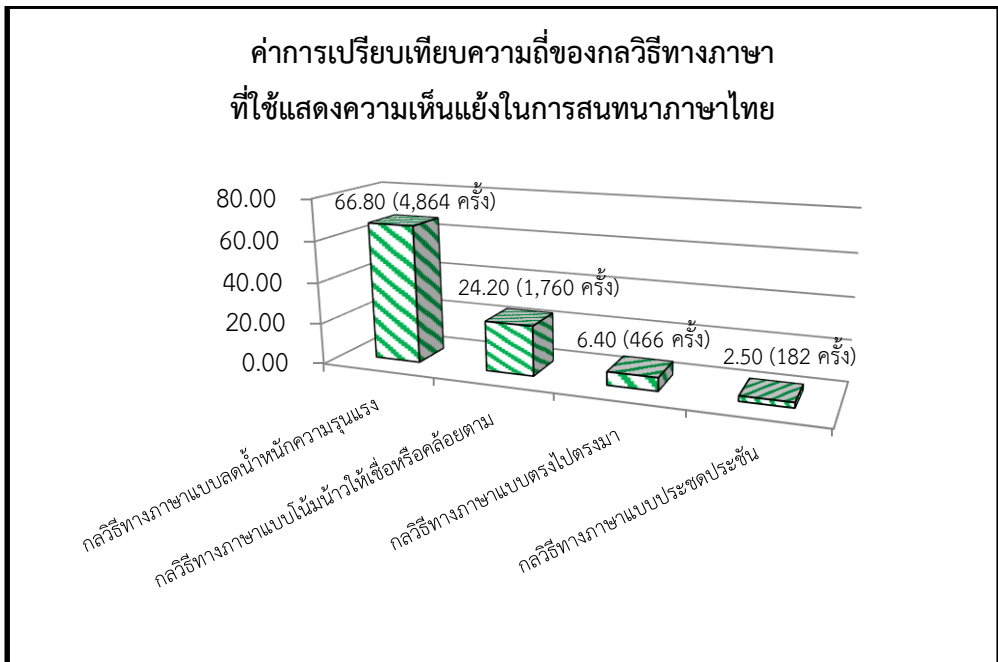
¹⁴ ในที่นี้ผู้วิจัยจะใช้อักษรย่อเรียกกลวิธีทางภาษาแบบต่าง ๆ ดังนี้ 1) ล = กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง 2) น = กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม 3) ต = กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา และ 4) ป = กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน

¹⁵ จากผลการวิจัยยังพบว่านอกจากกลุ่มตัวอย่างจะใช้บริการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาระหว่างถ้อยคำในผลัดการสนทนาแล้ว ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งยังใช้บริการปรากฏร่วมของกลวิธีทางภาษาภายในถ้อยคำเดียวกันในผลัดการสนทนาด้วย

จากตัวอย่างที่ 6 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่าง A ใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงปรากฏร่วมกันทั้งหมด 5 กลวิธีในผลิตภัณฑ์การแสดงความเห็นแย้ง (บรรทัดที่ 4-5) ซึ่งได้แก่ การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในถ้อยคำที่ 1 (ที่พิมพ์ตัวหนา) กลวิธีการแสดงความล้งเลหรือไม่แน่ใจในถ้อยคำที่ 2 (ที่ขีดเส้นใต้) การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในถ้อยคำที่ 3 (ที่พิมพ์ตัวหนา) กลวิธีการแสดงการถามในถ้อยคำที่ 4 (ที่ขีดเส้นใต้) และ การใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงในถ้อยคำที่ 5 (ที่พิมพ์ตัวหนา) ตามลำดับ

2. ความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ความถี่ของกลวิธีทางภาษา ที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนาภาษาไทยโดยใช้ค่าทางสถิติแบบอัตราส่วนร้อยละ และอธิบายปรากฏการณ์ความถี่ของกลวิธีทางภาษาดังกล่าวจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ตามแนวทางที่วิจัยปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เสนอไว้ ผลการวิจัยพบความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้งดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ผลการวิจัยพบความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง

ในการอธิบายความถี่ของกลวิธีทางภาษาแต่ละกลวิธีข้างต้น ผู้วิจัยใช้วิธีการอธิบายปรากฏการณ์ความถี่ดังกล่าวจากปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมตามทัศนะหรือมุมมองที่นักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเสนอไว้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ให้ความสำคัญกับมุมมองเจ้าของภาษา โดยใช้วิธีการ

สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยร่วมด้วยว่าเพราะสาเหตุใดกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยจึงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาเหล่านั้นในการแสดงความเห็นแย้ง การอธิบายปรากฏการณ์ความถี่ของกลวิธีทางภาษา เช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิดวิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย ที่เสนอให้พรรณนาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยจะได้อธิบายความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงความเห็นแย้งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้แสดงความเห็นแย้งในการสนทนามักเป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ดังจะเห็นได้จากอัตราส่วนที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงทั้งกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำการแสดงความเห็นแย้ง และกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์การสนทนาที่มีการแสดงความเห็นแย้งมากถึงร้อยละ 66.80 ขณะที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา เช่น การใช้ถ้อยคำแสดงการปฏิเสธหรือไม่เห็นด้วย การใช้ถ้อยคำแสดงการตำหนิหรือประเมินค่าในทางลบ ฯลฯ ปรากฏในอัตราส่วนเพียงร้อยละ 6.40 การที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการแสดงความเห็นแย้งเพื่อรักษาความสัมพันธ์ และหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าระหว่างคู่สนทนามากกว่าการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาเช่นนี้ อาจเกิดจากค่านิยมและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมของคนไทยที่มักเป็นคนถ้อยที่ถ้อยอาศัยและมีความประนีประนอม อีกทั้งไม่ชอบความขัดแย้งและการเผชิญหน้า ปรากฏการณ์ดังกล่าวพบได้จากสำนวนไทยที่สอนให้หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และเก็บความรู้สึกด้านลบโดยใช้วิธีการประนีประนอมหรือผ่อนปรนเข้าหากัน เพื่อไม่ให้ความขัดแย้งดังกล่าวทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เช่น “น้ำขุนไวโน น้ำใสไว้นอก” “ลดราวาคอก” “ผ่อนสั้น ผ่อนยาว” ฯลฯ รวมไปถึงสำนวนบางสำนวนยังแสดงว่าหากต้องมีการแสดงความเห็นแย้งก็ให้แสดงความเห็นแย้งอย่างนุ่มนวล เช่น “บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น” ฯลฯ นอกจากนี้นักวิชาการทางมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาหลายท่าน ก็ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนไทยและสังคมไทยไว้ในทำนองเดียวกัน เช่น (Insor, 1963; Mole, 1973; Klausner, 1981; Cooper, 1982; Sriussadaporn-Charoenngam, N. & Jablin, F. M. 1999) กล่าวว่า คนไทยมักหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและไม่ชอบแสดงความเห็นแย้งตรง ๆ แต่เลือกใช้วิธีอ้อม เช่นเดียวกับ (Benedict, 1952) และ (Fieg, 1989) ที่กล่าวไว้ว่า คนไทยไม่ชอบกล่าวแย้งกับผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา แต่หากมีความขัดแย้งเกิดขึ้นคนไทยมักจะทำให้ความขัดแย้งนั้นกลายเป็นเรื่องตลกหรือเปลี่ยนประเด็นในการสนทนา เพื่อไม่ให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น หรือในทรรศนะของ (Phillips, 1970; Moerman, 1990; Bilmes, 1992; Knutson, T. J., Komolsevin, R., & Datthuyawat, P., 2002) ที่ชี้ให้เห็นว่า คนไทยเป็นคนไม่ชอบแสดงความเห็นแย้ง และเมื่อต้องแสดงความเห็นแย้งก็มักจะประนีประนอมและถ้อยที่ถ้อยอาศัยเข้าหากัน (Roongrengsuke & Chansuthus, 1998: 171; ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2542; จิตา สาระยา, 2556: 683) กล่าวถึงลักษณะของคนไทยไว้ว่าเป็นคนรักสงบ รักอิสระ และไม่ชอบ

สร้างความขัดแย้งกับบุคคลอื่นซึ่งอุปนิสัยเหล่านี้ของคนไทยได้รับอิทธิพลมาจากหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา (สุพัตรา สุภาพ, 2529; ยศ สันตสมบัติ, 2537; Phukanchana, 2004) กล่าวว่าสังคมไทยเป็นสังคมอิงกลุ่มที่สมาชิกจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดังนั้นเมื่อเกิดความขัดแย้ง คนไทยจึงมักจะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและไม่แสดงอารมณ์ความรู้สึกก้าวร้าวที่ตนเองมีกับบุคคลอื่น อีกทั้ง (จิตยา สุวรรณะชญ และคณะ, 2528; สนิท สมัครการ, 2535; อคิน รพีพัฒน์, 2539; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2546) ยังอธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า การแสดงความขัดแย้งหรือโต้แย้งในวัฒนธรรมไทยถือเป็นพฤติกรรมที่สามารถทำลายความกลมเกลียวของคนในสังคม คนไทยจึงได้รับการปลูกฝังให้รู้จักวิธีการประนีประนอมหรือผ่อนปรนเข้าหากันเมื่อมีความขัดแย้ง

นอกจากทัศนคติและมุมมองของนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาจะเห็นว่าคนไทยมีลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยและประนีประนอม อีกทั้งไม่ชอบความขัดแย้งและการเผชิญหน้าแล้ว จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงว่าเพราะสาเหตุใดจึงเลือกใช้กลวิธีทางภาษาดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยให้สัมภาษณ์ไว้ในทำนองเดียวกัน ความว่า

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย

(6)“...ที่หนูพูดอย่างนี้เพราะหนูไม่อยากจะเผชิญหน้ากับคู่สนทนาคะ หนูจะค่อย ๆ พูดค่อย ๆ จา พยายามถ้อยทีถ้อยอาศัยอย่างที่สุด ไม่ให้เกิดข้อบาดหมางกันคะ ...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (6) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยให้สัมภาษณ์ว่าสาเหตุที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงเนื่องจากไม่อยากจะเผชิญหน้าคู่สนทนา อีกทั้งต้องการแสดงความถ้อยทีถ้อยอาศัยในการสนทนา

อย่างไรก็ตาม นอกจากการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงจะช่วยรักษาความสัมพันธ์และหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าระหว่างคู่สนทนาแล้ว เมื่อพิจารณาการเลือกใช้กลวิธีดังกล่าวจากมุมมองของผู้พูด อาจกล่าวได้ว่าผู้พูดเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงเพื่อรักษาความสัมพันธ์เพราะความเกรงใจคู่สนทนา กล่าวคือ ผู้พูดไม่อยากจะให้คู่สนทนา รู้สึกอับอายหรือรู้สึกถูกไม่ให้เกียรติในการปฏิสัมพันธ์ ดังที่ (Phillips, 1970; Bilmes, 1972; Mole, 1973; Mooree, 1974; Hallinger, 1977; Klausner, 1981; Mulder, 1996) กล่าวถึงลักษณะนิสัยสำคัญของคนไทยว่า คนไทยมีความเกรงใจผู้อื่นมาก ลักษณะนิสัยความเกรงใจทำให้คนไทยมักหลีกเลี่ยงการโต้แย้งแบบตรงไปตรงมา เช่นเดียวกับ (ทรงธรรม อินทจักร, 2552, 2554) ที่จัดให้ความเกรงใจเป็นความสุภาพแบบหนึ่งในภาษาไทย ทั้งนี้ความเกรงใจอาจเกิดจากการที่ผู้พูดต้องการรักษาความสัมพันธ์มากกว่าสัมฤทธิ์ผลในเจตนาของผู้พูดเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ (Komin, 1991; Wichianchot, 1972; Suthiwong, 1973; อุดล วิเชียรเจริญ, 2515; สนิท สมัครการ, 2535; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2541; อคิน รพีพัฒน์, 2542;

สุระ ศิริมหาวรรณ, 2546) ยังชี้ให้เห็นว่า ความเกรงใจเป็นสิ่งที่คนไทยให้ความสำคัญสูง และสังคมไทยเป็นสังคมที่รังเกียจการปะทะขัดแย้งซึ่งหน้า ทั้งนี้มิใช่แต่การปะทะขัดแย้งกับผู้ใหญ่เท่านั้น การปะทะขัดแย้งซึ่งหน้ากับคนที่มิมีสถานภาพเท่าเทียมกันหรือต่ำกว่า ก็เป็นสิ่งที่คนไทยหลีกเลี่ยงเช่นเดียวกัน ความเกรงใจจึงเป็นกลไกสังคมที่ช่วยให้หลีกเลี่ยงการปะทะขัดแย้ง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย และพบว่าความเกรงใจเป็นสาเหตุหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการแสดงความคิดเห็นแย้ง

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย

(7) “..ที่หนูไม่เลือกพูดตรง ๆ แต่พูดแบบลดความรุนแรง เพราะหนูเกรงใจเพื่อนคะ...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (7) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยให้สัมภาษณ์ว่าสาเหตุที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงเนื่องจากความเกรงใจคู่สนทนา

ในกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงบางกลวิธี เช่น การออกตัวถึงคุณลักษณะหรือความสามารถของผู้พูด การขอแสดงความเห็นแย้ง การขอความเข้าใจหรือความเห็นใจ ฯลฯ ยังสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมเรื่องความอ่อนน้อมถ่อมตน ทั้งนี้การแสดง ความอ่อนน้อมถ่อมตนนี้ถือเป็นความสุภาพอย่างหนึ่งในวัฒนธรรมไทย (Insor, 1963; Sensenig, 1975; Palakornkul, 1975; Klauser, 1981; Kanittanan, 1988; Weisz, 1991; Bilmes, 1992; Bandhmedha, 1998; Podhisita, 1998; Smuckam, 1998; Bilmes, 2001; อดุล วิเชียรเจริญ, 2515; วรียา ศิวะศรียานนท์; ทวีวัฒน์ ปุณทริก วิวัฒน์, 2523; อคิน รพีพัฒน์, 2539) กล่าวคือ ผู้พูดเลือกที่จะไม่กล่าวแย้งอย่างตรงไปตรงมา ด้วยการแสดงว่าตนมีความรู้หรือความคิดที่เหนือกว่าคู่สนทนา แต่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการกล่าวแย้งเพื่อแสดงความถ่อมตนและให้เกียรติผู้ฟัง

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยและพบว่า ความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นสาเหตุหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการแสดงความคิดเห็นแย้ง

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย

(8) “..การที่หนูเลือกพูดแบบไม่ให้รุนแรงจนเกินไป เพราะหนูอยากจะแสดงการถ่อมตน ไม่ทำท่าว่าตัวเองแฉะแล้วจะมีความรู้สูงหรือเจ๋งกว่าเค้าคะ ...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (8) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยให้สัมภาษณ์ว่าสาเหตุที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงเนื่องจากต้องการแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อคู่สนทนา

อาจกล่าวได้ว่า การที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง เพื่อต้องการรักษาความสัมพันธ์และหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าระหว่างคู่สนทนา รวมไปถึงการใช้กลวิธีดังกล่าวเพราะความเกรงใจ ตลอดจนการเลือกใช้กลวิธีการกล่าวแย้งบางกลวิธี เพื่อแสดงความอ่อนน้อมและถ่อมตนต่อคู่สนทนาเช่นนี้มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องตัวตน (self)¹⁶ กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) มุมมองตัวตนแบบพึ่งพาส่งผลทำให้ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น อีกทั้งหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและลดความรุนแรงที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้ง ดังที่ (Markus & Kitayama, 1991) อ้างถึงความคิดของ (Weisz, 1991) กล่าวถึงตัวตนในวัฒนธรรมไทยไว้ว่า คนไทยเน้นเรื่องการลดตัวตน การถ่อมตน การให้เกียรติผู้อื่น และการหลีกเลี่ยงการรบกวนผู้อื่น ดังนั้นการรักษาความสัมพันธ์ในการสนทนาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างต้องคำนึงถึง ในการแสดงความเห็นแย้งโดยเลือกที่จะไม่กล่าวแย้ง หรือกล่าวแย้งแบบลดน้ำหนักความรุนแรงเพื่อไม่ให้กระทบต่อความสัมพันธ์

ทั้งนี้ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และศิริพร ภัคติมาสุข, 2557: 5-6) ได้เสนอทัศนะไว้อย่างน่าสนใจว่า มุมมองตัวตนแบบพึ่งพาของคนไทยมีความสัมพันธ์กับแนวคิดพุทธศาสนาเรื่อง “ปฏิจจสมุปบาท” (หลักธรรมที่เน้นเรื่องความเกี่ยวเนื่องและเป็นเหตุปัจจัยกันและกัน) กล่าวคือ คู่สนทนาที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา ย่อมจะปฏิสัมพันธ์ด้วยลักษณะถ้อยที่ถ้อยอาศัยและพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าความขัดแย้ง

นอกจากแนวคิดในพุทธศาสนาเรื่อง “ปฏิจจสมุปบาท” แล้ว อาจกล่าวได้ว่าหลักธรรมเรื่อง “ไตรลักษณ์” ในข้อที่ว่าด้วย “อนัตตา” หรือการสอนให้ “ลดอัตตา” หรือ “ลดความเป็นตัวตน” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556: 324) ก็ยังมีส่วนสัมพันธ์กับวิถีการปฏิสัมพันธ์ของคนไทยที่ไม่ยึดติดความคิดของตนเป็นหลัก และความคิดของตนอาจไม่ถูกต้องทั้งหมด กลวิธีการแสดง ความอ่อนน้อมถ่อมตนเพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์ เช่น กลวิธีการออกตัวถึงคุณลักษณะ หรือความสามารถของผู้พูด ฯลฯ ข้างต้นสอดคล้องกับที่ (Weisz, 1991) ได้กล่าวถึงมุมมองเรื่องตัวตนของคนไทยไว้ว่า การลดตัวตนและการถ่อมตนนับเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของคนไทย

อย่างไรก็ตาม นอกจากการที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการแสดงความเห็นแย้ง จะมีความสัมพันธ์กับมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่าการที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยมักเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการกล่าวแย้งเช่นนี้ยังมี

¹⁶ (Markus & Kitayama, 1991) กล่าวไว้ว่า ในแต่ละสังคมย่อมมีแนวคิดเรื่องตัวตน (self) แตกต่างกัน เช่น สังคมอเมริกันจะมีมุมมองตัวตนแบบอิสระ (an independent view of self) ส่วนสังคมญี่ปุ่นจะมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self)

ความสัมพันธ์กับการที่สังคมไทยเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism)¹⁷ สังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (affiliative society)¹⁸ และสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (person orientation)¹⁹ ดังที่นักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาหลายท่าน เช่น (Blachard, 1958; Wichianchot, 1972; Hofstede, 1984, 1987; Triandis, 1995; Mulder, 1996; Pongsapich, 1998; Roongrengsuke & Chansuthus, 1998: 171; Jandt, 2010; ประเสริฐ แย้มกลิ้ง ฟุ้ง, 2509; วีระ วิเชียรโชติ และคณะ, 2514; จิตยา สุวรรณะชญ และคณะ, 2527; สุพัตรา สุภาพ, 2529; เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2549) ได้ชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม สังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ และเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งลักษณะของสังคมไทยข้างต้น ส่วนใหญ่มักได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา กล่าวคือ คนไทยมักคำนึงถึงความต้องการหรืออารมณ์ความรู้สึกของสมาชิกคนอื่นเป็นสำคัญ ลักษณะดังกล่าวส่งผลทำให้คนไทยไม่ชอบความขัดแย้งหรือหากต้องมีความขัดแย้งก็เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา

กล่าวได้ว่าผู้ที่พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง เพื่อรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเนื่องจากมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) ความเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (affiliative society) และความเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (person orientation) สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดในพระพุทธศาสนาทั้งเรื่อง “ปฏิจสุมุบบาท” (หลักธรรมที่เน้นเรื่องความเกี่ยวเนื่องและเป็นเหตุปัจจัยกันและกัน) และหลักธรรมเรื่อง “ไตรลักษณ์” ในข้อที่ว่าด้วย “อนัตตา” (การสอนให้ “ลดอัตตา” หรือ “ลดความเป็นตัวตน”) รวมไปถึงหลักธรรมเรื่องสังคหวัตถุ 4

¹⁷ (Hofstede, 1984, 1987) เสนอว่าสังคมที่ดำรงอยู่ของคนในแต่ละวัฒนธรรมอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1. สังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมต่างให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันเป็นพวกพ้องและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และ 2. สังคมแบบอิงบุคคล (individualism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมมักให้ความสำคัญกับการอยู่อย่างเป็นปัจเจก และให้ความสำคัญกับการอยู่แบบตัวคนเดียวมากกว่าการรวมกลุ่มเป็นพวกพ้อง

¹⁸ (Blachard, 1958) เสนอว่าในแต่ละสังคมจะมีวิธีการปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน โดยเขาแบ่งประเภทของสังคมตามวิธีการปฏิสัมพันธ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. สังคมแบบสัมฤทธิ์สัมพันธ์ (affiliative society) หรือสังคมที่คนในสังคมมีวิธีการปฏิสัมพันธ์ที่ให้ความสำคัญกับจุดมุ่งหมายในการสื่อสารมากกว่าการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา และ 2. สังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (achieving society) หรือสังคมที่คนในสังคมมีวิธีการปฏิสัมพันธ์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนามากกว่าจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร

¹⁹ (Gudykunst W, B. & Ting-T, S., 1988) เสนอว่าในแต่ละสังคมจะมีวิธีการปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน โดยเขาแบ่งประเภทของสังคมตามวิธีการปฏิสัมพันธ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ สังคมแบบให้ความสำคัญกับภารกิจหรือเป้าประสงค์ของงาน (task orientation) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมมุ่งให้ความสำคัญกับเป้าหมายหรือความสำเร็จของงานเป็นหลัก และ 2. สังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (person orientation) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมมุ่งให้ความสำคัญกับสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลมากกว่าเป้าหมายหรือความสำเร็จของงาน

หรือกิจกรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อเกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน²⁰ และกิจกรรมเรื่องสารณียธรรม 6 หรือกิจกรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน²¹

นอกจากนี้ ในส่วนของกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันหรือความสนุกสนานในการสนทนาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์การแสดงความคิดเห็นแย้ง (ซึ่งในที่นี้ คือกลวิธีการพูดตลก และกลวิธีการใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบการพูดถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้) สอดคล้องกับที่ (Benedict, 1952; Phillips, 1970; Fieg, 1989; สนิท สมักรการ, 2535; ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์, 2556) ได้กล่าวไว้ว่าคนไทยไม่ชอบกล่าวแย้งกับผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา แต่หากมีความขัดแย้งเกิดขึ้น คนไทยมักจะทำให้ความขัดแย้งนั้นกลายเป็นเรื่องตลก เพื่อไม่ให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น อีกทั้ง (Klausner, 1981: 288-293; Mole, 1973; Vongvipanond, 1994: 8; Mulder, 1996; ชิตยา สุวรรณะชฎ และคณะ, 2528; อคิน รพีพัฒน์, 2539; ปรีตดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล, 2542; พัทยา สายหู, 2556) ยังชี้ให้เห็นว่า “สนุก” เป็นคำสำคัญในวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ คนไทยเป็นคนชอบความสนุก นอกจากนี้ความสนุกยังเป็นกลไกช่วยรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมให้ราบรื่นไม่ขัดแย้งกัน ในบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความสนุกสนานรื่นเริง ผู้คนย่อมสามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากันได้ง่าย ดังนั้นความสนุกจึงช่วยให้ผู้คนในสังคมสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์อันตึงเครียดและขณะเดียวกันก็ช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยและพบว่าต้องการความสนุกสนานเป็นสาเหตุหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ในการแสดงความคิดเห็นแย้ง

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย

(9) “..ที่หนูเลือกใช้การพูดแบบลดน้ำหนักการแย้งแบบซอฟ ๆ (soft) เพราะหนูอยากให้บรรยากาศมันเกิดความครึกครื้นสนุกสนานค่ะ จะได้ไม่ดูว่าเป็นการพูดแย้งที่เครียดจนเกินไป...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (9) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยให้สัมภาษณ์ว่าสาเหตุที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง เนื่องจากต้องการสร้างความสนุกสนานในการแสดงความคิดเห็นแย้ง

²⁰ หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1. ทาน 2. ปิยะวาจา 3. อัถถจริยา และ 4. สมานัตตา อ่านเพิ่มเติมได้ใน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556)

²¹ หลักธรรมสารณียธรรม 6 ประกอบด้วย 1. กายกรรม 2. วจีกรรม 3. มโนกรรม 4. สาธารณโภคี 5. สีสสามัญญตา และ 6. ทิฏฐีสามัญญตา อ่านเพิ่มเติมได้ใน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556)

ปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจึงอาจเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า คนไทยชอบหรือรัก ความสนุกสนาน กล่าวคือ แม้ในสถานการณ์ที่ตั้งเครียดอย่างในสถานการณ์การแสดงความเห็นแย้ง ที่คู่สนทนามีความคิดหรือความเห็นไม่ตรงกัน คนไทยก็สามารถลดความรุนแรงของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการสร้างอารมณ์ขึ้น โดยการพูดตลกหรือการใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบ การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้เพื่อสร้างความสนุกสนาน

จะเห็นได้ว่าปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่มีผลทำให้กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่ ใช้ในการแสดงความเห็นแย้ง มักเป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง (ทั้งกลวิธี ทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำและสถานการณ์และ/หรือกลวิธีทางภาษาแบบ ลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์) มีทั้งสิ้น 5 ปัจจัย ได้แก่ 1. การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) 2. ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) 3. ความเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (affiliative society) 4. ความเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญ กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (person orientation) และ 5. ความเป็นคนชอบหรือรักความ สนุกสนาน ซึ่งปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้น (ยกเว้นความเป็นคนชอบหรือรัก ความสนุกสนาน) มักได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดในพระพุทธศาสนา

2. จากแผนภูมิจะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าว ให้เชื่อหรือคล้อยตาม เช่น การอ้างสิ่งหรือบุคคลอื่น ฯลฯ ในอัตราส่วนร้อยละ 24.20 ซึ่งมีความถี่ มากเป็นลำดับที่ 2 ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อ หรือคล้อยตามในการแสดงความเห็นแย้งมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาเช่นนี้อาจเกิดจาก การที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า นอกจากกลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตามจะช่วยทำให้ผู้พูด สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการแสดงความเห็นแย้งได้แล้ว (Hovland, 1965; อรรวรรณ ปิรันธนีโอวาท, 2542; ธิธา โมสิกรัตน์, 2556) กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวยังไม่ทำให้การปฏิสัมพันธ์เกิดความขัดแย้ง หรือการเผชิญหน้าระหว่างคู่สนทนาเหมือนกลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา

การที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเห็นว่า การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อหรือ คล้อยตามในการแสดงความเห็นแย้ง จะช่วยทำให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวสอดคล้องกับ มุมมองของนักนิเทศศาสตร์และนักทฤษฎีหลายท่าน เช่น (สวินิต ยมาภัย, 2526; ขวัญเรือน กิติวัฒน์, 2527; อรรวรรณ ปิรันธนีโอวาท, 2542; ภัสวลี นิตินิเทศสุนทร, 2556) ฯลฯ ที่ชี้ให้เห็นว่าจุดมุ่งหมาย สำคัญประการหนึ่งของการนำเสนอความคิดเห็น โดยเฉพาะการนำเสนอความคิดเห็นแย้งหรือ ตรงกันข้าม คือ การที่ผู้ส่งสารสามารถโน้มน้าวให้ผู้รับสารเชื่อหรือคล้อยตาม สารที่กำลังสื่อ ตามเป้าประสงค์

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยและพบว่า ความต้องการในการ โน้มน้าวให้คู่สนทนาเชื่อหรือคล้อยตามการแสดงความเห็นแย้ง ยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูด ภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย

(10) “...เหตุผลที่หนูเลือกวิธีการพูดแบบให้เค้าคล้อยตาม เพราะหนูต้องการโน้มน้าวให้คนฟังเชื่อหรือคล้อยตามสิ่งที่หนูแย้งค่ะ เพราะพอเชื่อแล้วเค้าก็จะไม่แย้งเราต่อ (ยิ้ม)...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (10) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยให้สัมภาษณ์ว่าสาเหตุที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตามเนื่องจากต้องการโน้มน้าวให้คู่สนทนาเชื่อหรือคล้อยตามการแสดงความคิดเห็นแย้ง

3. อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่จะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการแสดงความคิดเห็นแย้ง แต่จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งในอัตราส่วนร้อยละ 6.40 ก็ยังเลือกแสดงความคิดเห็นแย้งโดยใช้กลวิธีแบบตรงไปตรงมา เช่น การใช้ถ้อยคำแสดงการปฏิเสธหรือไม่เห็นด้วย การใช้ถ้อยคำแสดงการตำหนิหรือประเมินค่าในทางลบ ฯลฯ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเห็นว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งโดยการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงอาจทำให้คู่สนทนาไม่เข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อเหมือนกลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา รวมไปถึงจากผลการวิจัยยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมารวมกับกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนัก

ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยและพบว่าความต้องการในการทำให้คู่สนทนาเข้าใจการแสดงความคิดเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมายังเป็นสาเหตุหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงมาตรงมา

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย

(11) “...ที่หนูพูดกับเค้าตรงๆ แฉงตรงๆ เพราะหนูอยากให้เค้าเข้าใจสิ่งที่เราไม่เห็นด้วยแบบเข้าใจได้ทันที ไม่ต้องตีความเป็นอย่างอื่นค่ะ (ยิ้ม)...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (11) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยให้สัมภาษณ์ว่าสาเหตุที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาเนื่องจากต้องการทำให้คู่สนทนาเข้าใจการแสดงความคิดเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมาและไม่สามารถตีความเป็นอย่างอื่น

4. จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยส่วนหนึ่งยังเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบประชิดประชันในการแสดงความคิดเห็นแย้ง (ซึ่งในที่นี้ คือ กลวิธีการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน) ในอัตราส่วนร้อยละ 2.50 ทั้งนี้การที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบประชิดประชันในการแสดงความคิดเห็นแย้ง อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างต้องการแสดงอารมณ์ความรู้สึกในด้านลบหรือไม่เห็นด้วย

(Panpothong,1996) และขณะเดียวกันก็อาจเห็นว่าการใช้กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน มีลักษณะแบบ “ที่เล่นที่จริง” กล่าวคือ กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชันมีลักษณะเป็น “ที่จริง” ที่ผู้พูดต้องการแสดงอารมณ์ความรู้สึกในด้านลบหรือไม่เห็นด้วยต่อคู่สนทนา แต่ขณะเดียวกัน กลวิธีทางภาษาดังกล่าวก็อาจช่วยลดน้ำหนักความรุนแรงของการกล่าวแย้ง ซึ่งทำให้มีความรุนแรงน้อยกว่าการแสดงความคิดเห็นแย้งอย่างตรงไปตรงมา เพราะการแสดงความคิดเห็นแย้งด้วยถ้อยคำรุนแรง และตรงไปตรงมา อาจจะเร็วให้เกิดการโต้ตอบที่รุนแรงกลับมาเช่นกัน ดังนั้นการใช้กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน ซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาแบบอ้อมนี้จึงสามารถช่วยลดการโต้ตอบความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้ และในบางกรณีกลวิธีดังกล่าวยังมีลักษณะเป็น “ที่เล่น” ที่ช่วยสร้างอารมณ์ขัน และลดความตึงเครียดในการสนทนา (Myers, 1976; Panpothong, 1996) สอดคล้องกับที่ (Mole, 1973: 77; Klausner, 1981: 371) ได้กล่าวว่า การประชดประชันเป็นกลไกในการสงวนท่าทีหรือลดการเผชิญหน้าอย่างหนึ่งของคนไทยที่เลือกใช้เมื่อจำเป็นต้องแสดงอารมณ์ความรู้สึกในด้านลบหรือโต้แย้ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยและพบว่าความต้องการในการประชดประชันเพื่อทำให้คู่สนทนาเห็นว่า ผู้พูดเห็นแย้งหรือไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนายังเป็นสาเหตุหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน

ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย

(12) “...ที่หนูพูดแบบประชดประชันแบบนี้เพราะหนูต้องการประชดประชดให้เค้ารู้ว่าชั้นกำลังไม่เห็นด้วยหรือเห็นต่างกับคุณ (หัวเราะ)...”

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ (12) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยให้สัมภาษณ์ว่า สาเหตุที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชันเนื่องจากต้องการประชดประชันทำให้คู่สนทนายารู้ว่าผู้พูดเห็นแย้งหรือไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา

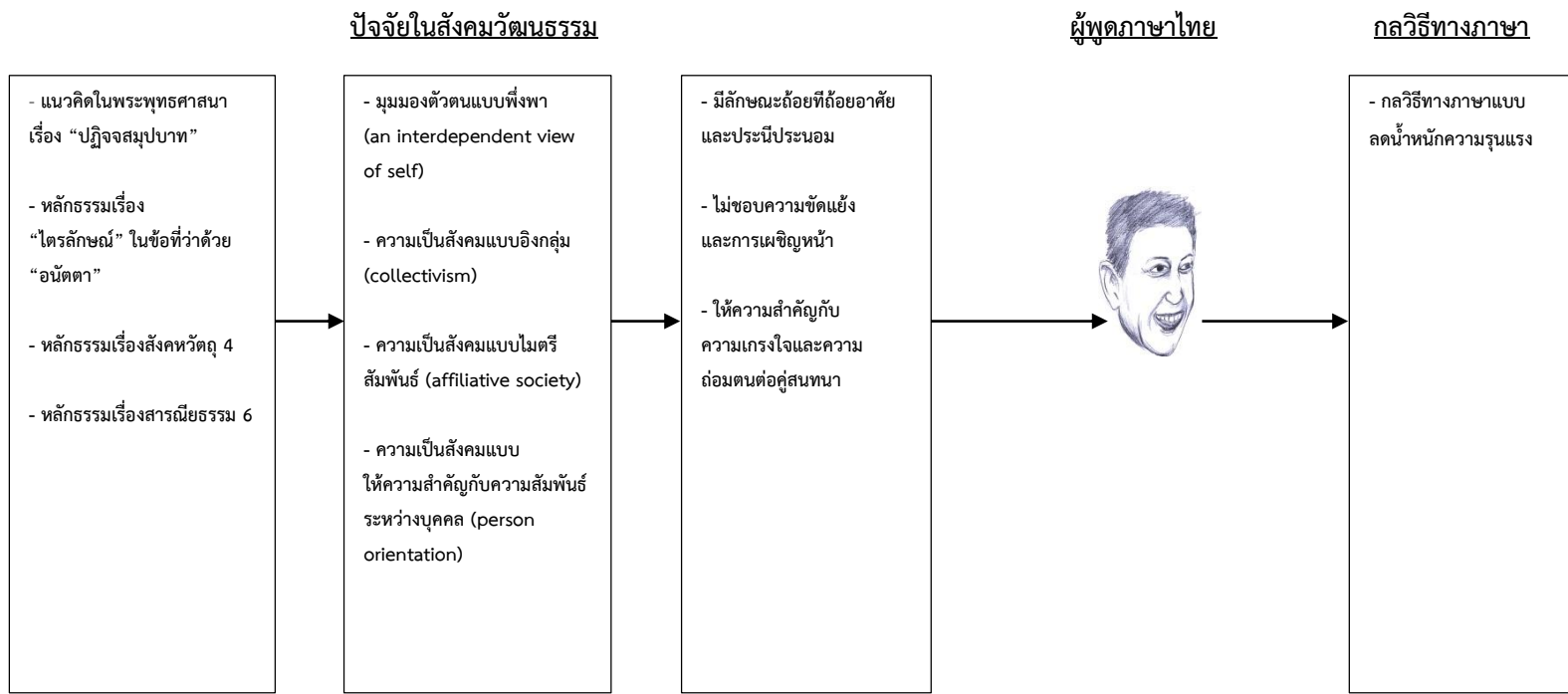
อาจสรุปได้ว่า ในสังคมวัฒนธรรมไทย เมื่อผู้พูดต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความคิดเห็นผู้พูดจะคำนึงถึงความสัมพันธ์ของคู่สนทนามากกว่าการสื่อเจตนาอย่างตรงไปตรงมา ดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาในการแสดงความคิดเห็นแย้ง ทั้งนี้พฤติกรรมทางภาษาดังกล่าวอาจเกิดจากปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมและค่านิยมของคนไทยที่มีลักษณะอ้อมที่อ้อมอาศัยและประนีประนอม อีกทั้งไม่ชอบความขัดแย้งและการเผชิญหน้ารวมไปถึงคนไทยยังให้ความสำคัญกับความเกรงใจและความอ่อนน้อมต่อคู่สนทนา ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมและค่านิยมเหล่านี้สามารถอธิบายได้ด้วยมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) ความเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (affiliative society) และความเป็น

สังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (person orientation) ซึ่งลักษณะส่วนใหญ่ของสังคมไทยที่กล่าวมาข้างต้นมักได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา

น่าสังเกตว่าการที่คนไทยมักเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมามีความคล้ายคลึงกับในสังคมอื่น ๆ เช่น ชาวญี่ปุ่น (Wetzel, 1988; Jones, 1990; Takashi & Beebe, 1993) คนในหมู่เกาะโรตี (Rote Island) (Fox, 1974) ชาวแคนาดาที่พูดภาษาฝรั่งเศส (Canadian, Muntigl & Turnbull, 1998) ชาวจีนไต้หวัน (Kuo, 1992) ชาวจีนแผ่นดินใหญ่ (Zhu, 2014) และชาวเกาหลี (Song, 1993; Kim, 2013)

ขณะที่แตกต่างไปจากบางสังคมที่สมาชิกในสังคมเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมามากกว่ากลวิธีแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการแสดงความเห็นแย้ง เช่น ในสังคมชาวฮิวของเมืองพิลาเดลเฟียที่ (Shiffrin, 1984) ชาวอิสราเอล (Katriel, 1986) ชาวเวเนซุเอลา (Garcia, 1989; Edstorm, 2004) ชาวสเปน (Hassen & Visconti, 2009; Flores-Ferrán & Lovejoy, 2014) ชาวกรีก (Kakava, 1993, 2002) ชาวเยอรมัน (Kothoff, 1993) ชาวอังกฤษ (Atkinson & Drew, 1979; Myers, 1998; Greatbath, 1992; Krainer, 1988) และชาวอเมริกัน (Takashi & Beebe, 1993; Ress-Miller, 2000; Netz, 2013)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ในการแสดงความเห็นแย้งซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้ ในอัตราความถี่มากที่สุดกับปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมได้ตั้งแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้ในอัตราความถี่มากที่สุดกับปัจจัยในสังคมวัฒนธรรม

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการแสดง ความเห็นแย้ง ซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้ในอัตราความถี่มากที่สุดมีความสัมพันธ์กับ ปัจจัยในสังคมวัฒนธรรม กล่าวคือ การที่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ในการแสดงความเห็นเนื่องมาจากปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมและค่านิยมของคนไทยที่มีลักษณะถ้อยที่ ถ้อยอาศัยและประนีประนอม อีกทั้งไม่ชอบความขัดแย้งและการเผชิญหน้า รวมไปถึงคนไทยยัง ให้ความสำคัญกับความเกรงใจและความถ่อมตนต่อคู่สนทนา ปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมและค่านิยม เหล่านี้สามารถอธิบายได้ด้วยมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) ความเป็น สังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) ความเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (affiliative society) และความ เป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (person orientation)

3. ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็น แย้งในการสนทนาภาษาไทยโดยใช้แนวคิดเรื่อง ความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) กับแนวคิดวิจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเริ่มมีผู้ตั้งคำถามว่า ทฤษฎีวิจนปฏิบัติศาสตร์ที่รู้จักกันแพร่หลาย รวมทั้งแนวคิดเรื่องวัจนกรรมและความสุภาพสามารถอธิบายการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มี โครงสร้างและระบบวิธีคิดที่แตกต่างจากตะวันตกได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร พร้อมทั้งเสนอว่า งานวิจัยด้านวิจนปฏิบัติศาสตร์ควรพิจารณาปัจจัยหรือแนวคิดในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ (Hanks, W. & Katagiri, Y., 2009; Hongladarom, 2009; ญัฐพร พานโพธิ์ทอง และศิริพร ภักดีผาสุข, 2552) ด้วยเหตุนี้นักวิชาการที่ศึกษาภาษาตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาญี่ปุ่นและจีนจึงได้มีการวิจัย เกี่ยวกับความสุภาพในภาษาของตน และแสดงให้เห็นว่าแนวคิดที่บราวน์และเลวินสันเสนอไว้ อาจไม่เพียงพอต่อการอธิบายการปฏิสัมพันธ์ในวัฒนธรรมตะวันออกได้ทั้งหมด เช่น งานวิจัยของ (Ide, 1982; Gu, 1990) ฯลฯ

แนวคิดวิจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เป็นแนวคิดที่ริเริ่ม ขึ้นจากนักวิชาการ 3 ท่าน ได้แก่ Hanks, W. & Katagiri, Y., 2009) นักวิชาการทั้ง 3 ท่านเห็นความสำคัญ ของการวิเคราะห์ภาษาโดยมุ่งเน้นไปที่มุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม การศึกษา ภาษาโดยให้ความสำคัญกับมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมดังกล่าวจึงก่อให้เกิด แนวคิดวิจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) ขึ้น

จากการศึกษาพบว่างานวิจัยที่ศึกษาการปฏิสัมพันธ์ในภาษาไทยโดยใช้แนวคิดวิจนปฏิบัติ ศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) ยังมีอยู่ไม่มากนัก เช่น (Hongladarom, 2009) ศึกษาการใช้คำสรรพนามในภาษาไทยและนำแนวคิดทางพุทธศาสนาอธิบายผลการวิจัยที่ได้ นอกจากนี้ (ญัฐพร พานโพธิ์ทอง และศิริพร ภักดีผาสุข, 2552) ยังนำแนวคิดเรื่อง “บุญคุณ” ซึ่งเป็น แนวคิดสำคัญในวัฒนธรรมมาอธิบายการปฏิสัมพันธ์การตอบรับการขอบคุณของผู้พูดภาษาไทย เช่นเดียวกับ (ทรงธรรม อินทจักร, 2552, 2554) ที่ศึกษาความเกรงใจในภาษาไทยและอธิบาย

ปรากฏการณ์ดังกล่าวจากปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่ไม่ใช่แนวคิดเรื่อง “หน้า” และ “ความสุภาพ” ของ บราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) หรือในงานวิจัยของ Panpothong & Phakdeephassook, 2012) ที่ศึกษาการใช้คำว่า “ไม่เป็นไร” ในภาษาไทยกับแนวคิดไตรลักษณ์ใน พุทธศาสนา เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในการศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีหลักในสาขาวิชาปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) ที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่อง “หน้า” (face) และ “ความสุภาพ” (politeness) เป็นกรอบการวิเคราะห์เหมือนงานวิจัยเรื่องการแสดงความเห็นแย้งอื่น ๆ ในภาษาไทยที่ผ่านมา เช่น (Deephuengton, 1992; อุมาภรณ์ สังฆมาน, 2544; ปวีณา วัชรสุวรรณ, 2547; สุภาสินี โพธิวิทย์, 2548; โสภารรรณ หนูกึ่ง, 2551) ฯลฯ แต่ผู้วิจัยจะพิจารณาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องตามแนวทางที่ วิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เสนอไว้ (Jandt & Pederson, 1996: 4) เสนอว่าการพิจารณาการแสดงความเห็นแย้งจำเป็นต้องคำนึงถึงมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมของแต่ละสังคมวัฒนธรรม ความว่า

Culture defines the values and interests that are at the core of conflicts, shaping perceptions, shaping alternatives, and defining outcomes as positive or negative. Communication about conflict is culturally mediated, and for that reason constructive conflict management strategies depend on cultural resources to define the common ground.

จากข้อเสนอและทัศนะข้างต้นอาจตีความได้ว่าการพิจารณาการแสดงความเห็นแย้ง ควรพิจารณาจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นสำคัญ

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่าการศึกษาการแสดงความเห็นแย้งในการสนทนาภาษาไทยโดยใช้แนวคิดทฤษฎีหลักในสาขาวิชาปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) กับการใช้วิธีการพรรณนาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องตามแนวทางที่วิชาปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เสนอไว้มีข้อแตกต่างกัน 2 ประการ ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการแสดงความเห็นแย้งที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการสนทนา โดยใช้แนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) จะพบว่าจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการแสดงความเห็นแย้งจากการใช้แนวคิดของบราวน์และเลวินสัน เป็นจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการสื่อสารที่ให้ความสำคัญกับผู้พูดและการจัดการความสัมพันธ์ในมุมมองระดับเชิงปัจเจกบุคคล (Personal perspective) กล่าวคือ ผู้พูดจะพยายาม

รักษา “หน้า” (face) ซึ่งเป็นความต้องการเรื่อง “ภาพลักษณ์” ในเชิงปัจเจก อีกทั้งผู้พูดต้องเลือกว่า จะใช้กลวิธีทางภาษาแบบใดเพื่อแสดงความรู้สึกต่อคู่สนทนาเพื่อไม่ให้ถ้อยคำนั้นคุกคามหน้า (face threatening act; FTA) อีกฝ่ายหนึ่ง และคาดหวังว่าเมื่อตนเลือกใช้กลวิธีความรู้สึกกับคู่สนทนาแล้ว คู่สนทนาจึงจะเลือกใช้กลวิธีความรู้สึกกลับมาเช่นกัน (reciprocity)

อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การอธิบายปฏิสัมพันธ์ การกล่าวแย้งของผู้พูดภาษาไทยด้วยแนวคิดเรื่องความรู้สึกของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) ดังกล่าวอาจทำให้เกิดข้อสงสัยหรือข้อกังขาบางประการ ขณะที่การอธิบาย การแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยโดยใช้วิธีการที่มุ่งพรรณนาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจาก ปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องตามแนวทางที่วิจัยนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เสนอไว้ อาจมีความชัดเจนและรัดกุมมากกว่า กล่าวคือ จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของ การแสดงความเห็นแย้งเป็นจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการสื่อสารที่ให้ความสำคัญกับคู่สนทนา และการจัดการความสัมพันธ์ในมุมมองระดับเชิงสังคม (Social perspective) ดังจะเห็นได้จากการที่ กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่ให้เหตุผลของการเลือกใช้วิธีการกล่าวแย้งว่า ต้องการรักษา ความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเพื่อให้การสนทนาซึ่งเป็นวิธีการปฏิบัติอย่างหนึ่งในสังคมดำเนินไปอย่าง ราบรื่น และเกิดความกลมเกลียวในระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน อีกทั้งจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้พูดภาษาไทยส่วนหนึ่งยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวไม่ได้คาดหวังว่าเมื่อตนใช้กลวิธีทางภาษาแบบ ลดน้ำหนักความรุนแรงในการแสดงความเห็นแย้งกับคู่สนทนาแล้ว คู่สนทนาจะใช้กลวิธีทางภาษาแบบ ลดน้ำหนักความรุนแรงกลับมาเช่นกัน

ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการจัดการความสัมพันธ์ (Rapport management) ของ (Spencer-Oatey, 2002: 541) ที่แสดงให้เห็นว่าการอธิบายการจัดการความสัมพันธ์ ในการสนทนาของแต่ละวัฒนธรรมมิใช่มีเพียงแต่การอธิบายในระดับมุมมองเชิงปัจเจก (Personal perspective) เท่านั้น แต่การอธิบายการจัดการความสัมพันธ์ยังอาจครอบคลุมไปถึงในระดับมุมมอง เชิงสังคม (Social perspective) ดังแผนภาพต่อไปนี้

Rapport management

	Face management	Sociality rights management
Personal perspective	Quality face (Brown and Levinson's positive face)	Equity rights (Brown and Levinson's negative face)
Social perspective	Social identity face	Association rights

(Spencer-Oatey, 2002: 541)

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นว่า เราไม่สามารถอธิบายมุมมองเรื่องการจัดการความสัมพันธ์ในการสื่อสารด้วยมุมมองในระดับเชิงปัจเจกบุคคล (Personal perspective) ตามแนวคิดของ (Brown & Levinson, 1978, 1987) เท่านั้น แต่ยังจำเป็นต้องอธิบายถึงมุมมองในระดับเชิงสังคม (Social perspective) ด้วยมุมมองในระดับเชิงสังคม (Social perspective) ตามแนวคิดเรื่องการจัดการความสัมพันธ์ (Rapport management) ของ (Spencer-Oatey, 2002: 541) มี 2 ประการ คือ “หน้าเชิงอัตลักษณ์ทางสังคม” (Social identity face) และ “สิทธิในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา” (Association rights)

ทั้งนี้ปรากฏการณ์ทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งของผู้พูดภาษาไทยที่ให้ความสำคัญกับคู่สนทนาซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ว่า การคำนึงถึงความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นปัจจัยที่คำนึงถึงมากที่สุดในการแสดงความเห็นแย้ง ลักษณะดังกล่าวจัดเป็นความสัมพันธ์ในมุมมองระดับเชิงสังคม (Social perspective) สามารถอธิบายได้ด้วยลักษณะนิสัยของคนไทยที่เป็นคนประนีประนอม หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า ชี้แจงใจ และมีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน ซึ่งปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าวจัดเป็นความสมเหตุสมผลเพื่อรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนา (rapport-oriented rationality) และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่ผู้พูดพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและความรุนแรงกับคู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่ง (non-confrontational interaction) โดยถือว่าการรักษาความสัมพันธ์ในการปฏิสัมพันธ์เป็นศูนย์กลางของการสื่อสาร (interaction-centered) กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยพยายามหลีกเลี่ยง ยับยั้ง หรือไม่ต้องการแสดงเจตนาให้คู่สนทนาเห็นว่าผู้พูดเห็นแย้ง เห็นตรงกันข้าม หรือไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนาเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังจะเห็นได้จากการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยและพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่ตอบคำถามและให้สัมภาษณ์ว่าตนเองพยายามจะหลีกเลี่ยง ยับยั้ง หรือไม่ต้องการแสดงเจตนาให้คู่สนทนาเห็นว่าตนเองเห็นแย้ง เห็นตรงกันข้าม หรือไม่เห็นด้วยกับคู่สนทนา ทั้งนี้เพื่อต้องการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเอาไว้

นอกจากจุดมุ่งหมายในระดับเชิงสังคมที่กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงในการแสดงความคิดเห็นแย้ง ซึ่งในที่นี้ คือ การรักษาความสัมพันธ์ของกลุ่มสนทนาแล้ว เมื่อพิจารณาจากการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยอื่น ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างระบุไว้ยังสามารถอธิบายได้ด้วยมุมมองเชิงสังคม ตามแนวคิดเรื่องการจัดการความสัมพันธ์ (Rapport management) ของ (Spencer-Oatey, 2002: 541) เช่น การคำนึงถึงความเป็นพวกพ้องหรือพรรคพวกเดียวกันระหว่างผู้พูดกับคู่สนทนา จัดเป็นการคำนึงถึง “หน้าเชิงอัตลักษณ์ทางสังคม” (Social identity face) หรือการคำนึงถึงการมีบุญคุณระหว่างผู้พูดกับคู่สนทนา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในอดีตของผู้พูดและคู่สนทนาจัดเป็น “สิทธิในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา” (Association rights) เป็นต้น

ลักษณะนิสัยของคนไทยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) และสังคมไทยเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) สังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ (affiliative society) และเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (person orientation) ซึ่งได้รับอิทธิพลโดยตรงจากพระพุทธศาสนา

ขณะที่ในสังคมบางสังคมซึ่งให้ความสำคัญการแสดงหรือนำเสนอความเห็นของแต่ละบุคคล เช่น ในสังคมตะวันตกบางสังคม ผู้พูดมักจัดการความสัมพันธ์ในการแสดงความคิดเห็นแย้งจากมุมมองระดับเชิงปัจเจก (Personal perspective) กล่าวคือ ผู้พูดพยายามที่จะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบต่าง ๆ เพื่อแสดงเจตนาแย้งหรือไม่เห็นด้วยของตนให้คู่สนทนารับรู้ ปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าวจัดเป็นความสมเหตุสมผลที่ทำให้ผู้พูดบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการสื่อสาร (means to end rationality) ซึ่งเป็นความสมเหตุสมผลตามแนวคิดของ (Brown & Levinson, 1978, 1987) อีกทั้งถ้อยคำที่คนในสังคมดังกล่าวเลือกใช้มักมีลักษณะแบบชัดแจ้ง (explicit verbalization) และการเลือกใช้ถ้อยคำในการปฏิสัมพันธ์ของคนเหล่านั้นจะเน้นที่การแสดงตรรกะในการสื่อสาร (logic-centered verbal interaction) มากกว่าการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน (interaction-centered)

2. เมื่อพิจารณาวิธีการใช้ภาษาที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นแย้งบางกลวิธีโดยใช้แนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) จะพบว่ากลวิธีดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่แตกต่างไปจากการพรรณนาวิธีการใช้ภาษาจากปัจจัยในสังคมวัฒนธรรม เช่น ในแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสันจัดให้กลวิธีการใช้อุปสรรคเป็นกลวิธีความสุภาพแบบหนึ่ง แต่เมื่อผู้วิจัยสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่เลือกใช้กลวิธีนี้ในการแสดงความคิดเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวกลับให้เหตุผลว่าตนเองเลือกใช้อุปสรรคเพื่อต้องการโน้มน้าวคู่สนทนาให้เชื่อหรือคล้อยตามถ้อยคำการแสดงความคิดเห็นแย้ง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับความสุภาพแต่อย่างใด เช่นเดียวกับการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน ทั้งนี้ตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสันจัดให้การใช้ถ้อยคำนัยผกผันเป็นกลวิธีความสุภาพแบบหนึ่งเช่นเดียวกับการใช้อุปสรรค อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ทำการสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่เลือกใช้ถ้อยคำนัยผกผันในการแสดงความคิดเห็นแย้ง กลุ่มตัวอย่างที่เลือกใช้กลวิธีดังกล่าวให้เหตุผลว่าการที่ตนเลือกใช้ถ้อยคำนัยผกผันก็เพื่อต้องการ

ประชดประชันให้คู่สนทนารู้ว่าตนเองไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของคู่สนทนา อีกทั้งเลือกใช้ถ้อยคำ
นัยผกผันบางลักษณะเพื่อสร้างความสนุกสนานในการแสดงความเห็นแย้งโดยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ
ความสุภาพ

นอกจากกลวิธีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์และการใช้ถ้อยคำนัยผกผันซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษา
แบบอ้อม (off record) ตามแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson,
1978, 1987) จะไม่สามารถอธิบายวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่แท้จริงของผู้พูดภาษาไทยในการแสดง
ความเห็นแย้งแล้ว จากการศึกษาพบว่ากลวิธีการแสดงการถามและกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนัก
ความรุนแรงก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับ 2 กลวิธีแรกเช่นกัน กล่าวคือ เมื่อพิจารณาวิธีการแสดงการถาม
และกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงตามแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน
(Brown & Levinson, 1978, 1987) จะพบว่ากลวิธีทั้ง 2 กลวิธีนี้เป็นกลวิธีความสุภาพแบบรักษาหน้า
ด้านลบ (negative politeness) ซึ่งเชื่อว่าเมื่อผู้พูดใช้กลวิธีทางภาษาทั้ง 2 กลวิธี ดังกล่าวแล้วจะช่วย
ทำให้คู่สนทนาไม่รู้สีกว่ากำลังถูกบังคับหรือชี้หน้าให้กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใด อย่างไรก็ตามเมื่อผู้วิจัยทำการ
สอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยแล้ว พบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ได้คำนึงว่ากลวิธีทั้ง 2
กลวิธีข้างต้น จะช่วยทำให้คู่สนทนาไม่รู้สีกว่ากำลังถูกบังคับหรือชี้หน้าให้กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใด หากแต่
กลุ่มตัวอย่างกลับให้เหตุผลว่ากลวิธีการถามและกลวิธีการใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงจะช่วยรักษา
ความสัมพันธ์ของคู่สนทนา

จากข้อสังเกตทั้ง 2 ประการข้างต้นอาจชี้ให้เห็นว่าการศึกษาศึกษาการแสดงความเห็นแย้งจากปัจจัย
ในสังคมวัฒนธรรมตามแนวทางที่วจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics)
เสนอไว้ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถอธิบายปฏิสัมพันธ์การแสดงความเห็นแย้งได้ค่อนข้างชัดเจน
และรัดกุมกว่าการอธิบายด้วยแนวคิดทฤษฎีหลักซึ่งในที่นี้คือแนวคิดเรื่อง “หน้า” และ “ความสุภาพ”
ของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยมักเลือกใช้กลวิธี
ทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง โดยผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่ให้คำตอบจากการตอบแบบสอบถาม
และการสัมภาษณ์ว่าปัจจัยที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงนั้นเนื่องมาจากต้องการ
รักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นสำคัญ ซึ่งปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วย
ค่านิยมและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมของคนไทยที่เป็นคนประนีประนอม ไม่ชอบการเผชิญหน้า
ชี้เกรงใจ และมีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน ลักษณะนิสัยของคนไทยเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีมุมมอง
ตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) และสังคมไทยเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism)
หรือสังคมแบบมิตรสัมพันธ์ (affiliative society) และเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับการรักษา
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (person orientation) ซึ่งได้รับอิทธิพลโดยตรงจากพระพุทธศาสนา

จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์การแสดงความเห็นแย้งในปริเฉทการสนทนาในภาษาไทยโดยใช้
แนวคิดทฤษฎีหลักเรื่องความสุภาพ ซึ่งในที่นี้คือ ทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown &
Levinson, 1978, 1987) อาจทำให้เกิดข้อสงสัยหรือข้อกังขาบางประการดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น
ทั้งนี้ผู้วิจัยมิได้มีวัตถุประสงค์ในการโจมตีหรือหักล้างแนวคิดทฤษฎีความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน

(Brown & Levinson, 1978, 1987) หากเพียงแต่พยายามเสนอแนวทางการวิเคราะห์การแสดง ความเห็นแย้งในปริจเฉทการสนทนาในภาษาไทยจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องตามแนวทางที่วิจารณ์ปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เสนอไว้เพื่อชี้ให้เห็นว่าเมื่อมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมมีความแตกต่างกัน ย่อมส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์การแสดงความคิดเห็นแย้งของแต่ละสังคมวัฒนธรรมมีความแตกต่างกัน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษากรณีศึกษาทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้แสดง ความเห็นแย้งในการสนทนาภาษาไทย โดยไม่ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีหลักเรื่องความสุภาพ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎี ความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978, 1987) เป็นกรอบการวิเคราะห์ แต่จะพิจารณาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรม ตามแนวทางที่วิจารณ์ปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatics) เสนอไว้

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยมาจากการสนทนาที่เกิดขึ้นจริงประเภทบทสนทนาแบบแสดง ความคิดเห็น จำนวน 11 บทสนทนา ความยาว 545 นาที โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลบทสนทนา จากการบันทึกแถบวีดิทัศน์

ส่วนการจำแนกกรณีศึกษาในการแสดงความคิดเห็นแย้ง ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับมุมมอง เจ้าของภาษา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่าง ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในขณะที่ใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นแย้ง

ผลการวิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความคิดเห็นแย้งจำนวน 32 วิธี จัดเป็นกลวิธีหลักทั้งสิ้น 4 กลวิธี เรียงลำดับความถี่การปรากฏจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง
2. กลวิธีทางภาษาแบบโน้มน้าวให้เชื่อหรือคล้อยตาม
3. กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา และ
4. กลวิธีทางภาษาแบบประชดประชัน

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในสังคมวัฒนธรรมไทย วิธีการสื่อสารในการแสดง ความคิดเห็นแย้งส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นกลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง เพื่อรักษา ความสัมพันธ์ของคู่สนทนาและหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าระหว่างกันมากกว่าการเลือกใช้กลวิธีทางภาษา แบบตรงไปตรงมาเพื่อสื่อเจตนาของตนอย่างชัดเจนในการแสดงความคิดเห็นแย้ง

ทั้งนี้พฤติกรรมทางภาษาดังกล่าวอาจเกิดจากปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมและค่านิยมของ คนไทยที่มีลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยและประนีประนอม อีกทั้งไม่ชอบความขัดแย้งและการเผชิญหน้า

รวมไปถึงคนไทยยังให้ความสำคัญกับความเกรงใจและความถ่อมตนต่อคู่สนทนา ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมและค่านิยมเหล่านี้สามารถอธิบายได้ด้วยมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม ความเป็นสังคมแบบไมตรีสัมพันธ์ และความเป็นสังคมแบบให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

อย่างไรก็ตามในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยศึกษาวิธีการกล่าวแย้งจากปัจจัยผู้พูดและคู่สนทนาเฉพาะที่เป็นนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นเพื่อนกันเท่านั้น แต่กระนั้นก็ดีผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและคู่สนทนาอื่นก็น่าจะมีผลต่อการเลือกใช้วิธีการกล่าวแย้งและปัจจัยที่คำนึงถึงเช่นกัน ทั้งปัจจัยอื่นที่เป็นคู่ความสัมพันธ์ซึ่งมีสถานภาพเท่ากัน เช่น ผู้ร่วมงานกับผู้ร่วมงาน เพื่อนบ้านกับเพื่อนบ้าน หรือปัจจัยอื่นที่เป็นคู่ความสัมพันธ์ซึ่งมีสถานภาพไม่เท่าเทียมกัน เช่น ครูกับลูกศิษย์ เจ้านายกับลูกน้อง เป็นต้น

นอกจากปัจจัยเรื่องสถานภาพของผู้พูดและคู่สนทนาแล้ว ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและคู่สนทณาก็น่าจะมีผลต่อการเลือกใช้วิธีการแสดงความเห็นแย้งและปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึง เช่น เพศของผู้พูดและคู่สนทนา อายุของผู้พูดและคู่สนทนา ระดับและ/หรือสถาบันการศึกษาของผู้พูดและคู่สนทนา ฯลฯ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษากลวิธีการกล่าวแย้งและปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงจากกลุ่มตัวอย่างผู้พูดและคู่สนทนาที่หลากหลายเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะช่วยทำให้เห็นกลวิธีการแสดงความเห็นแย้งและปัจจัยที่คำนึงถึงในมุมมองที่กว้างขวางและละเอียดมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าวัจฉลีลา (Style) เฉพาะบุคคลยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้ง ดังจะเห็นได้จากข้อมูลบทสนทนาที่กลุ่มตัวอย่างบางคนเลือกใช้ถ้อยคำแสดงการปฏิเสธหรือไม่เห็นด้วย ถ้อยคำแสดงการตำหนิหรือประเมินค่าในทางลบ ฯลฯ ซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาในอัตราความถี่ที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างคนอื่น ที่มักใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการแสดงความเห็นแย้ง ขณะที่กลุ่มตัวอย่างบางคนก็เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง เช่น การแสดงการถาม การแสดงความเห็นด้วยบางส่วน การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายเชิงบวก ฯลฯ ในอัตราส่วนความถี่ที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างคนอื่น ซึ่งเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้งหลายกลวิธีปรากฏร่วมกัน จากข้อมูลบทสนทนาข้างต้นจึงอาจมีสมมติฐานได้ว่าวัจฉลีลา (Style) เฉพาะบุคคลน่าจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเห็นแย้ง

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญเรือน กิติวัฒน์. (2527). *พลศาสตร์การสื่อสาร หน่วยที่ 2 พฤติกรรมการสื่อสาร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2542). ผู้ใหญ่-ผู้น้อย. ใน สุวรรณา สถาอานันท์ และเนืองน้อย บุญเนตร (บรรณาธิการ), *คำ: ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย*, 180-191. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติยา สุวรรณะชฎ และคณะ. (2528). *สังคมและวัฒนธรรมไทย : ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2542). หน้าทีของอุปลักษณ์จากมุมมองของผู้พูดภาษาไทย. *ภาษาและวรรณคดีไทย*, 16(1), 259-268.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2555). *เอกสารคำสอนรายวิชา 2201894 การวิเคราะห์ภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์(ฉบับปรับปรุง)*. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารอัดสำเนา)
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และศิริพร ภักดีผาสุข. (2552). 'บุญคุณ' ในฐานะปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ในภาษาไทย: กรณีศึกษาการตอบรับคำขอขอบคุณตามแนว *Emancipatory Pragmatics*. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการภาษาและภาษาศาสตร์ ประจำปี 2552 ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง และศิริพร ภักดีผาสุข. (2557). *ผู้พูดภาษาไทยปฏิสัมพันธ์อย่างไรในการสนทนาแบบเน้นภารกิจ: การศึกษาข้อมูล Mister O ตามแนว Emancipatory Pragmatics*. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการภาษาและภาษาศาสตร์ ประจำปี 2557 ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทรงธรรม อินทจักร. (2552). *ความเกรงใจ: ความสุภาพด้วยใจ*. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการภาษาและภาษาศาสตร์ ประจำปี 2552 ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทรงธรรม อินทจักร. (2554). *ความสุภาพ ความเกรงใจ และวจนปฏิบัติศาสตร์ปลดพันธนาการ*. ภาษาและภาษาศาสตร์, 29(1), 17-42.

ธิดา โมสิกรัตน์. (2556). “หน่วยที่ 12 การพูดโน้มน้าวใจ”. ประมวลสาระชุดวิชาภาษาไทย เพื่อการสื่อสาร (11601) หน่วยที่ 9-15 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธิดา สาระยา. (2556). *อารยธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2546). *(ต่าง) คิดในคอก (ตน) ว่าด้วยวัฒนธรรมและวิธีคิด*. กรุงเทพมหานคร: มติชน

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง. (2509). โครงสร้างสังคมกับความมั่นคงของประเทศ. *วารสารสังคมศาสตร์*, 4(2), 14-24.

ปริตดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล. (2542). *เบิกโรง: ข้อพิจารณาทางภูมิศาสตร์ในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา.

ปวีณา วัชรสุวรรณ. (2547). *กลวิธีการกล่าวแย้งในภาษาไทย: กรณีศึกษาครูและนักเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. (2556). *หน่วยที่ 4 งานกับเล่น*. เอกสารการสอนชุดวิชาแนวคิดไทย หน่วยที่ 1-6. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พัทธา สายหู. (2556). *หน่วยที่ 5 พฤติกรรมการสื่อสารในเชิงสังคมและวัฒนธรรม*. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2556). *พจนานุกรมคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ภัสวาลี นิติเกษตรสุนทร. (2556). *หน่วยที่ 1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสื่อสารการสื่อสาร*. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เมตตา วิวัฒนานุกูล. (2549). *การสื่อสารต่างวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยศ สันตสมบัติ. (2537). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วริยา ศิวะศรียานนท์ และทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์. (2533). *บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของคนไทย ในทรรศนะของชาวตะวันตกสมัยอยุธยาจนถึง พ.ศ. 2475*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

วีระ วิเชียรโชติ และคณะ. (2512). *ความเกรงใจในคนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ศิริพร ภัคดีผาสุข. (2547). *สำนวน*. เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาภาษากับวัฒนธรรม (2201607) ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารอัดสำเนา)

สนิท สมัครการ. (2535). “ความขัดแย้ง ปมปัญหาและอนาคตของสังคมไทย: พิจารณาจากค่านิยมทางวัฒนธรรมเป็นสำคัญ”. *รายงานวิจัยสังคมและวัฒนธรรม: ข้อสังเกตและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.

สวณิต ยมาภัย. (2526). *การสื่อสารของมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัตรา สุภาพ. (2529). *สังคมและวัฒนธรรมไทย: ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนาและประเพณี*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สุภาสิณี โพธิวิทย์. (2548). *กลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุระ ศิริมหาวรณ. (2546). *ค่านิยมเรื่อง "ความเกรงใจ" กับความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานระหว่างพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภารรณ หนูกิ้ง. (2551). *การวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นโต้แย้งบนกระดานเสวนา เว็บไซต์พันทิป*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อคิน รพีพัฒน์. (2539). *มองสังคมผ่านชีวิตในชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

อดุล วิเชียรเจริญ. (2515). “ค่านิยมของสังคมไทย”. *วารสารธรรมศาสตร์*, 2(1), 39-52.

อุมาภรณ์ สังขมาน. (2544). การใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย: วจนกรรมขอร้อง ปฏิเสธ และไม่เห็นด้วย. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 20(3), 43-54.

อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. (2542). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Benadict, R. (1952). Thai culture and behavior. *Data Paper No.4. Ithaca, N.Y.:* Cornell Asian Program.
- Bilmes, J. (1992). “ Dividing The Rice: A Microanalysis of Mediator’s Role in A Northern Thai Negotiation”. *Language in society*, 21, 569-602.
- Bilmes, J. (1972). Misinformation and ambiguity in verbal interaction: A Northttern Thai example. *Linguistics*, 163, 63-75.
- Blanchard, W. (1958). *Thailand: Its people, its society, its culture*. New York: Harf Press.
- Brown, P. & Levinson, S. (1978). *Universal in language usage: Politeness phenomena*. London: Cambridge University Press.
- Brown, P. & Levinson, S. (1987). *Politeness: Some universal in language usage*. London: Cambridge University Press.
- Cooper, R. (1982). *Culture shock Thailand*. Singapore: Times Books International.
- Deephuenton, P. (1992). *Politeness in Thai Strategiesof a refusing anddisagreeing*. PH.D. Dissertation of Kansas University.
- Edstom, A. (2004). Expression of disagreement by Venezuelans in conversation: reconsidering the influence of culture. *Journal of pragmatics*, 36, 1499-1518.
- Fieg, J. P. (1989). *A common core: Thais and Americans*. New York: Intercultural Press.
- Flores-Ferrán, N. & Lovejoy, K. (2014). An examination of mitigating devices in the argument interactions of L2 spanish learners. *Journal of Pragmatics*, 76, 67-86.
- Fox, J. J. (1974). ‘Our ancestors spoke in pairs’: Rotinese views of language, dialect, and code. In Bauman, R., Sherzer, J. (Eds.), *Explorations in the Ethnography of Speaking*. Cambridge UniversityPress, Cambridge, 65–85.
- Garcia, C. (1989). Disagreeing and requesting by Americans and Venezuelans. *Linguistics and Education*, 1, 299-322.

- Gudykunst W, B. & Ting-T, S. (1988). *Culture and interpersonal communication*. Michigan: Sage Publications.
- Gu, Y. (1990). Politeness phenomena in modern Chinese. *Journal of Pragmatics*, 14(2), 237-257.
- Hallinger, C. (1977). *Mai Pen Rai mean never mind*. Tokyo, Japan: John Weatherhill.
- Hanks, W. & Katagiri, Y. (2009). Introduction Towards an emancipatory pragmatics. *Journal of Pragmatics*, 41, 1-9.
- Hofstede, G. (1984). *Culture's consequences: international differences in work-related values*. Beverly Hills: Sage Pub.
- Hofstede, G. (1987). *Culture's consequences: international differences in work-related values*. Beverly Hills: Sage Pub.
- Hongladarom, K. (2009). "Indexicality in Thai and Tibetan: Implication for a Buddhism grounded approach". *Journal of pragmatics*, 41, 47-59.
- Hovland, C. (1965). *Experiments on mass communication*. New York: Wiley.
- Hurford, J. R. & Heasley, B. (1983). *Semantics: A course book*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ide, S. (1982). Japanese sociolinguistics: Politeness and women's language. *Lingua*, 57(2-4), 357-385.
- Insor, D. (1963). *Thailand: a political social and economic analysis*. London: G. Allen and Unwin,
- Jandt, F. E. & P.B. Pederson. (1996). *Constructive conflict management: Asia-Pacific cases*. Thousand Oaks; CA: Sage Publications.
- Jones, K. A. (1990). *Conflict in Japanese Conversation and Classroom Discourse*. Georgetown University Dissertation, Washington, DC.
- Kakava, C. (1993). *Negotiation of Disagreement by Greeks in Conversations and classroom Discourse*. Georgetown University Dissertation, Washington, DC.

- Kakava, C. (2002). Opposition in Modern Greek discourse: cultural and contextual constraints. *Journal of pragmatics*, 34, 1537-1568.
- Kanitanan, W. (1988). Some observations on expressing politeness in Thai. *Language science*, 10(2), 353-362.
- Katriel, T. (1986). *Talking Straight: Dugri Speech in Israeli Sabra Culture*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kim, M. (2013). Why self-deprecating? Achieving 'oneness' in conversation. *Journal of Pragmatics*, 69, 82-98.
- Klausner, W. J. (1981). *Reflections on Thai Culture*. Bangkok: Suksit Siam.
- Knutson, T. J., Komolsevin, R., & Datthuyawat, P. (2002). Effective Intercultural Communication: Research Contribution from Thailand. *Journal of Asian Pacific Communication*, 20, 90-100.
- Komin, S. (1991). *Thai Value Systems: A Differential Measurement Instrument*. Bangkok: NIDA.
- Kothoff, H. (1993). Disagreement and concession in disputes: on the context sensitivity of preference structure. *Language in Society*, 22, 193-216.
- Krainer, E. (1988). Challenges in a psychotherapy group. In Axmaker, S., Jaisser, A., Singmaster, H. (Eds.). *Proceedings of the Fourteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*. Berkeley Linguistics Society, Berkeley, CA. 100-113.
- Kuo, S. (1992). *Conflict and its Management in Chinese Verbal Interaction: Casual Conversations and Parliamentary Interpellations*. Georgetown University Dissertation, Washington, DC.
- Lei, S. (2006). *A discourse analysis of Chinese disagreement management strategies in business negotiation setting*. A Dissertation Submitted to the Faculty of the Department Of East Asian Studies In Partial Fulfillment of the Requirements For the Degree of Doctor Of Philosophy In the Graduate College The University Of Arizona.

- Liddicoat, A. (2007). *Introduction to conversation analysis*. London; New York.
- Markus, H. R. & Kitayama, S. (1991). Culture and the Self: Implications for Cognition, Emotion and Motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224-253.
- Moerman, M. (1990). *Talking culture: ethnography and conversation analysis*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Mole, R. L. (1973). *Thai Values and Behavior Patterns*. Canada: M.G. Hurtig Ltd. Edmonton.
- Moore, F. (1974). *Thailand: Its people, its society, its culture*. New Haven: Harf Press.
- Mulder, N. (1996). *Inside Thai society: An interpretations of everyday life*. Amsterdam: Pepin Press.
- Muntigl, P. & Turnbull, W. (1998). Conversationstructure and facework in arguing. *Journal of pragmatics*, 29, 225-256.
- Netz, H. (2014). Disagreement patterns in gifted classes. *Journal of Pragmatics*, 61, 142-160.
- Palakornkul, A. (1975). A sociolinguistics study of pronominal usage in spoken Bangkok Thai. *Linguistics*, 165, 11-41.
- Panpothong, N. (1996). *A pragmatic study of verbal irony in Thai*. Ph.D Dissertation, University of Hawaii.
- Panpothong, N. & Phakdeephassook, S. (2012). The wide use of *mai-pen-rai* 'It's not substantial' in Thai interactions and its relationship to the Buddhist concept of *Tri Laksana*. *Journal of Pragmatics*. Retrieved November 13, 2012, from <http://dx.doi.org/10.1016/j.pragma.2012.03.006> (Article in Press)
- Phillips, H. P. (1970). *Thai peasant personality: the pattern of interpersonal behavior in the village of Banchan*. Berkeley and Los Angeles: University of California press.
- Phukanchana, T. (2004). *"Politeness in Thai Culture: Strategies of Disagreeing"*. Paper presented at the annual meeting of the International Communication Association, New Orleans Sheraton, New Orleans, LA, May 27, 2004

- Podhisita, C. (1998). Buddhism and Thai world view. In Amara Ponsapich (eds). *Tradittionnal and Changing Thai World View*. 29-62. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Pongsapich, A. (eds). (1998). *Traditional and changing Thai world view*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Rancer, A. S. (2010). *Arguments, aggression, and conflict: new directions in theory and research*. New York: Routledge.
- Ress-Miller, J. (2000). Power, sererity and context in disagreement. *Journal of pragmatics*, 32, 1087-1111.
- Roongrengsuke, S. & D. Chansuthus. (1998). Conflict management in Thailand. In K. Leung & Tjosvold, D. (Eds.). *Conflict management in the Asia Pacific assumptions and approaches in diverse culture*, 167-221. Singapore: Wiley.
- Schifrin, D. (1984). Jewish argument as sociability. *Language in Society*, 13, 311-355.
- Searle, J. R. (1969). *Speech act*. London: Cambridge University Press.
- Segaller, D. (1980). *Thai ways*. Bangkok: Post Books.
- Sensenig, B. (1975). *Self concept and achievement in northern Thailand*. Ann Arbor, Mich: University Microfilms International.
- Smuckam, S. (1998). Thai Peasant World View. In Amara Ponsapich (eds), *Tradittionnal and Changing Thai World View*, 131-159. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Song, K, (1993). *An Interactional Sociolinguistic Analysis of Argument Strategies in Korean Conversational Discourse: Negotiating Disagreement and Conflict*. Georgetown University Dissertation, Washington, DC.
- Spencer-Oatey, H. (2002). Managing Rapport in talk. *Journal of pragmatics*, 34, 529-545.

- Sriussadaporn-Charoenngam, N. & Jablin, F. M. (1999). An Exploratory Study of Communication Competence in Thai Organizations. *Journal of Business Communication*, 36(4), 382-418
- Suthiwong, P. (1973). *A Factor Analysis of the Nature of Thai 'Krengchai'*. Thesis (M.Ed.), College of Education.
- Takahashi, T. & Beebe, L. M. (1993). Cross-Linguistic Influence in the Speech Act of Correction. In Kasper, G., & Blum-Kulka, S. (eds.). *Interlanguage Pragmatics*, 138-157. New York: Oxford University Press.
- Triandis, H. C. (1995). *Individualism & collectivism*. Boulder: Westview Press.
- Vongvipanond, P. (1994). Linguistic Perspectives of Thai Culture. *Paper Presented at a Workshop of Teachers of Social Science at the University of New Orleans*. Retrieved April 20, 2009, from <http://thaiarc.tu.ac.th/thai/peansiri.htm#mpr>.
- Weihua, Z. (2014). Managing relationships in everyday practice: The case of strong disagreement In Mandarin. *Journal of Pragmatics*, 64, 1-132.
- Weisz, JR. (1991). Culture and the Development of child Psychopathology: Lessons from Thailand. In D. Cicchetti, ed. *Rochester Symposium on Development Psychopathology Vol.1*. New York: Cambridge University press.
- Wetzel, P. T. (1988). Are “powerless” communication strategies the Japanese norm?. *Language in Society*, 17, 555-564.
- Wichianchot, W. (1972). *A Research on Courtesy Bias of the Thai*. Bangkok: Srinakarinwirot University.
- Zhu, H. (2014). Duelling Languages, Duelling Values: Codeswitching in bilingual intergenerational conflict talk in diasporic families. *Journal of Pragmatics*, 40(4), 1799-1816.